25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6837 — 1 ՅՈՒԼԻՍ 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 15 ՀԷՄԱԶԻ-ԻԼ-ԱԽԷՐ 1326 — 14 Juillet 1908 — 25e année — N° 6837

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԷԱՆ
Ա. ՊՕՒԼԻՍ, ՊԱՅԱԶԵԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Ղ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրս
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԴԱՐԱՁԵՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 105 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 35 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درطیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur - Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՅԵԱՄ

Պարսկական գրականութեան շուրջը մեր նախորդ յօդուածով (Արեւելք, թիւ 6758) հանուռնս ընդհանուր տեսութենէն վերջը՝ կ'անցնինք քառեակներու բանահիւսին (rhiupah'փերտաq), որ պարսկական գրականութեան մէջ ծանօթ է Քօմէր Խայեամ անունով։ Այս նշանաւոր դէմքը թէև ոչ նուազ ծանօթ եւրոպացի արեւելագէտներու, սակայն պիտի կրնանք ըսել թէ Թրքահայերու ընդհանրապէս անծանօթ է տակաւին։ Պարսիկ հմուտ ուսուցիչ մը — հանրածանօթ Մաւլլիմ(1) Ֆէյզի էֆ.— ասկէ բաւական ժամանակ առաջ ծանօթացուցած է Խայեամը, իր համանուն պատուական աշխատութիւնը մէջ։ Ֆէյզի էֆ. իր այս երկասիրութիւնը երկու մասի բաժնած է. առաջին մասին մէջ Խայեամի կենսագրական գլխաւոր գիծերը կը ներկայացնէ, իսկ երկրորդով անոր ընաթը «գրդա»ներուն մէկ ծաղկաքաղն ըրած է։ Քօմէր Խայեամ՝ Խորասանի նահանգին Նիշապուր(2) քաղաքին Տիֆկէ(3) գիւղը ծնած է։ Իր կրթութեան տարիքը եղած է յիշեալ մեծ քաղաքը։ Հայրը արհեստով վրանակար (չատրտուզ) ըլլալով, ինքն ալ կը սոփուսի տոյն արհեստին հետեւէր։ Գրագէտ ասոնցմէն — իր բնական ճաշակն տարուելով — քերթուածներ կը գրէ, այնպէս որ ինչպէս չատ գեղագիտորէն կը պատկերացնէ իր կենսագրողը՝ եռեւակայուրեան ոգեկոչել ասեղով իմաստից կուսանցներուն վրանցներ ու պատատանցներ կը կարէր։ Իր արհեստին պատճառաւ Խայեամ(4) մականունը կ'առնէ։ Հիճրէթի 430 թուին վերջնականապէս կը թողու վրանակարի արհեստը՝ և Նիշապուրի «Տար-իլ-Ուլում» անուն կրթարանը կը մտնէ, ուրկէ ա՛յնքան ներուն գիտուններ ելած էին։ Այդ Դրպանոցին մէջ Խայեամի դասընկեր էին հռչակաւոր Էզալ Գասըմ և Հասան Սապահ։ Երեքն ալ մեծանուն վարդապետի պիւլպիւլներու կը ներկայացուին։ Սր մը երբ որքան ալ մտերմական խօսակցութեան մը բռնուած էին՝ Խայեամ կասակի ձեւով — սակայն լուրջ նպատակով — կ'ըսէ թէ «Եթէ ապագային բախտն օժանդակութեամբ մեր երեքին մէկը բարձր ասպիճաններու հասնի՝ միւս երկուքն ալ իր երջանկութեանը մասնակից ընելու համար լաւ չէ՞ լաւ որ մէջերնիս բարեկամական օրէնք մը ընենք։ կառակը մէկդի՛, այս առաջարկութեանս ծաղրական ժպիտով պատասխանելու չե՛ն։ կը փափաքիմ որ ընդունելութեան արժանանայ։ Խայեամի այն առաջարկը հաւանութիւն կը գտնէ։ Շատ չանցած՝ Էզալ Գասըմ չբնաւորութիւնի վկայական առած կը մեկնի դպրոցէն և իր տաճի պարսիկ վեհապետին (Ալփարսլան) արքունիքը կը մտնէ։ Հոն քիչ ժամանակմէջքի մէջ արքայական դպիրներու կարգը կ'անցնի ու բնածին ուշիմութեանը և ուսումնական տաւելութեանցը շնորհով բոլոր դրութիւններու հասակրանքը կը շահի։ Հետզհետէ կը բարձրանայ և բախտին օգնութիւնն ալ միանալով արքայական մասնաւոր դպիրի (տպիր-իլ-միւլք) պիտղոսին կ'արժանանայ՝ և հուսկ ապա եպարքոսական առաջնորդն կը բարձրանայ (նիզամ-իլ-միւլք)։ Ուստի Խայեամ և Հասան Սապահ կ'երթան իրենց վաղեմի ընկերոջ մօտ՝ անոր բարձր հովանաւորութիւնը վայելելու համար։ Օր մը երբ քաղաքը կը շրջապատէին՝ շքեղ ուղեկցութեամբ մը նիզամ-իլ-միւլքը դարշ(5) նժոյգի մը վրայ նստած կը տեսնեն։ Երբ Նիզամ-իլ-միւլք երկուքին կեցած տեղին կը մօտենայ՝ Խայեամ անմիջապէս խօսքի սկսելով հեռուեալ պէյթը կ'արտասանէ, որով կ'ուզէր անոր յիշեցնել իր դպրոցական դասընկերները.— «Սէմէ՛նթ տէվլէթ էկէր թիւնիւ տերկէչէք վէլի» = «Զի հէմահան պէտերի թագիեռնէ եատ տրիյա»։ Երկուքն ալ վերջապէս իրենց փափաքին կը հասնին։ Երբ Նիզամ-իլ-միւլք ապարանք կը վերադառնայ, երկուքն ալ իր մօտ կանչել տալով անոնց որպէսութիւնը կը հարցնէ ու կը պատասխրէ զանոնք։ յետոյ խօսքը Խայեամի ուղղելով կ'ըսէ. «Ցայսմէ՛ թէ ինչ պահանջում ունիս»։ Խայեամ նախապէս իր կացութիւնը կը պարզէ հետագայ «գրդա»ով. «Ցէր(6) հէմէ միւլքի ճիշտն նէյոթ չիմէն բիւսվաեի՛»։ «Ա՛մէլէտ աշգիրէ՛թի՝ հիւսէրիմ չէյտաեի՛»։ «Փիլէ-էմբուզ պէիսնպալի նիկիուեան բէֆիթէն»։ «Շեպ չի՛ փինան զիթիւ՝ թա սուպհ գառէհ փէյմաեի» — ու յետոյ կը յաւելու — աշխարհի պերճանքին աչք չունիմ. եթէ ծննդավայր գիւղիս մէջ ինձի առանձնաշնորհակալ դիրք մը տուի՝ կեանքս օրերը կատարեալ անդորրութեամբ կ'անցընեմ, ուրիշ բան չեմ ուզեր։ Լսեմ Խայեամ իր փափաքին կը հասնի ու կը վերադառնայ իր ծննդավայրը։ Խայեամ ծննդավայր վերադառնալէն առաջ ամբոխաւոր հանդիսաներու մարդը կ'ելլայ, թաղաքները հաշտի՝ ուրիշ, ողջամիտ անձերուն նեկարի հոգեպարար զուարթութիւնը կ'ուտէն։ Խայեամի հանդիսաւոր ընթացքը պահ մը իր հոգեկան վիճակը վերդարձնելու պատճառ կ'ելլայ, ինչ որ ժամանակն թիւրիմացութեան առիթ կ'ընծայէ։ Իր ազատաբար վայրկեաններուն հետեւեալ «դիւպաիի»ով մարդկային բնութեան ակարութիւնը կը խոստովանի.

«Ինչ՞ քերտ կիւնաշ տեր ճիշան քիսի պուկու։»
«Վանքեսքի կիւնէշ հեքերտ չիմն զիսի պուկու։»
«Մէն պէտ քիւնէմ՝ վիւ թիւ պէտ միւքեմֆիր-քիւնի։»
«Փէս ֆարդը միյանը մէն իւ թիւ չիմթ պուկու։»

Խայեամի քառեակները (բիւպաիեաթ) հաւաքած ու գրքի վերածած է Մէվլանա Ամմ. Իւրբէշիսի էթ Թէպրիզի։ Գաւթանի թարգմանող արեւելագէտ Պառպէ ալ Մէյնատ իր բանախօսական մէկ երկին մէջ մասնաւորապէս կը յիշատակէ այս քառեակները՝ (Quatrains de Khayyam) և կ'աւելցնէ թէ՝ «Թո՛ղ այս գիրքդ՝ ինչպէս կարծուած է, վարդապետականութեան ներկայ ըլլայ, կամ թէ հիւանդ երեւակայութեան մը արգասիքը, այն է սկեպտականութեան, երդիծանքի ու դասն մխաւսի մը եզական խառնուրդը, դարձեալ ոչ նուազ հետաքրքրաշարժ է թէ՝ Պարսկաստանի մէջ ժամրդ դարէն սկսեալ կէօթէի և Հաֆի Հայնէի նախակարապետներ գտնուած են։ Խայեամի մահը տեղի ունեցած է Հիճրէթի 517ին Նիշապուրի մէջ։ Վաղեմի Թուրք մատենագիրներու գասակարգէն Ֆէէիմ էֆ. իր «Սէֆինէթ-իւլ-Շուարա» երկին մէջ հիացումով խօսած է Խայեամի մասին՝ ու զայն կը ներկայացնէ թէ իրը մրթիք բանահիւս՝ և թէ իրը դիտուն՝ երկրորդ Պղատոն կը յորջորջէ։ Սոյն գրաւոր վկայութիւնը կարծես կրկնուած կը տեսնենք պէլճիքայի դիտնական Իրնէսթ վան Պրիսելի «Ընկերայնի կեանքը եւ Իր Բարեշրջութիւնները» աշխատասիրութեան մէջ պարսկի գրականութեան շուրջը գրած ազդերէն «Մրթիք գրականութիւնը իրը գլխաւոր ներկայացուցիչ ունեցած է Լօ. մէր Խայեամը (Նիշապուրցի), որ հանասարպէտ ծանօթ է իրը չափազանց ասատեղագէտ (սաթրօնոմ)»։

Արեւմտացի արեւելագէտներու ծանօթ այս գիտուն բանահիւսին «քառեակ»ներուն լաւագոյններէն ծաղկաքաղ մը ընելով՝ իր կենսագրութիւնը հետ հրատարակելու մասին մուտլիմ Նոճի էֆ. խրախուսած է հմուտ աշխատասիրողը։ Ողբացեալ գրագէտ մեծանուն մուտլիմը հմտալից դրուատական մը ալ գրած է, զոր Ֆէյզի էֆ. իրը չքեղ վերջաբան գրած է երկասիրութեան վերջը(8)։ Նոճի իրաւամբ Խայեամը պարսկի դասականներուն մէջ մեծ դէմք մը սեպած է ճանչնալ։

Վերջացնելու համար ըսենք թէ Խայեամ Օսմ. հին գրականութեան մէջ յիշուած դասական դէմքերէն մէկն է՝ որ իր նկարագրի մրթիք բանահիւսի և սկեպտիկ իմաստասէրի յատկութիւններ։ Իր քառեակները յիշած է նաև Նէֆի (Իրզրում՝ի) հեռեւեալ երկտողին մէջ «Հաֆիզում իսկի եեմինիմ կագիլու զբթաա կեր» «Սեօյլեսէմ պիլի հիւպաիսի օլուրտրմ Խայեամ»։ Սոյն երկտողին ակնարկութիւնը այն է թէ՝ վաղեմի պարսիկ քերթողները մասնաճիւղեր ունէին, զոր օր. Հաֆիզը Շիրազի իմաստասիրական քերթուածներու (հիքմիյեաթ) մէջ, Սաաթ՝ քնարերգակ բանաստեղծութեան (գազելիյաթ), Էնվէրի ասղերգներու (գասատա), (իպնի եեմին մուզաղդասաթ) կոչուած։ (Գրդա, ոտանաւորի տեսակ՝ որուն իւրաքանչիւր տունին երկրորդ տողը միայն յանգաւոր կ'ըլլայ) Ասանք քերթուածներու ճիւղերով նշանաւոր հանդիսացած էին, ինչպէս Խայեամ «բիւպաի»ներու մէջ։ Ահա սոյն քանի մը տողերը կրցանք ուրուագրել Խայեամի մասին։

Մասնագէտ ուսուցիչ Օսմաներէնի
Դպրեվանք — ՍՏԵՓԱՆ ԹԱՊԱԳԵԱՆ

(1) Մաւլիմկէտ վարժարանին պարսկ. ուսուցիչ և հեղինակ միանգամայն «Իլավէկի ուսուցիչ Ֆարսի» խմբագիր աշխատասիրութեան։

(2) (Նախագոյն կոչուր սա «Նիշապուր»), այս ինքն քաղաք Շապուրոյ՝ որ է Շապհոյ, զոր կերեալոյ զոս Շապհոյ որքայի Զիւլքեանի կոչեցելոյ, քանզի բառս «նիշ»՝ ըստ բարբառոյ վաղնջական պարսից՝ նշանակէ «քաղաք», բայց անցմամբ ժամանակաց և փոփոխմամբ լեզուաց՝ պայմանաւ եղեւ «Նիշապուր»։»

(3) Տիֆ=Գիւղ, «Տիֆկէք» (Տիֆ բառին նուազական)=գիւղակ կը նշանակէ. Գ. Դպիր—պարսկ. մեծ բառարան.—

(4) Խայեամ՝ արարերէն վրանագործ, վրանակար կը նշանակէ։

(5) Եշշէկպիւմա՛ՐԸ Իզալ։

(6) Թարգմ. «աշխարհի մէջ ինծի պէս խայտառակ մը չկայ» գրած է տափսիրութիւն ու տարփանք, տրուհատս լիմնրութիւն, իսկ ողորմութիւնս օրն ի բուն գեղցիկներուն պէտէն չը զատուիլ է, գիտէ՛ը, ինչո՞ւ քենէ ծածկեմ, մինչև առաւօտ արբեցողութիւնս»

(7) Ո՞վ է որ աշխարհի մէջ մե՞զ չէ գործած, Աստուած իմ և այն մարդը որ չէ մեզանչած՝ ինչպէս կենայ ապրիլ։ Իմ գործած մեղքիս (ըրած գեշութեանս) իրը հաստուցում՝ դուն ալ եթէ գեշ պատիժ տնօրինես՝ ուրեմն իմ և քու միջեւ եղած տարբերութիւնը ինչ կ'ըլլայ, ըսէ՛ նայինը։ Խայեամ իր այս քառեակով Աստուծոյ ներողութիւնը հայցած է իր գործած մեղքերուն համար։

(8) Ֆէյզիեէ տինսե չսի՛րի Ֆէյզեայ՝ վար եէրի Ֆէյզասվէ՛ի ճիշանը էսէրլերի, կէօրքյատ սարբմզատս կէլուպ օլ սիւքենվէրի

Մէտհիւլէ չան վերիր իտի իզրադա «ինվէրի»։

Նոճի սոյն չորեքտող ոտանաւորով կը վերջացնէ իր դրուատականը։

ԱՌԱԾՆԵՐ

Ալը հակառ դրուած էր, այս ալ կառնէր։

Ազ առէ՛ք կ'ըսուի, աղչիկ առէք չըսուիր։

Աղէկ օրը վաղուընկուց, աղէկ ալան պղտիկուց։

Աչքդ բա՛ց, մեղքդ լաց։

Բանը կը հանէ տարին գամը։

Բերան չէ եա՛, Սաղմոսարան է։

Գարունը կ'իյնայ կանկուա, ձմեռը կ'իյնայ դանէ գուա։

Գինին հարցուցին, ուրա՞նդ չատ է թէ չինանդ։— Ասաց, չինանս չդիտեմ, ուրանս հարմանք չունի։

Գինի՛, խորվա՛,—հա՛յ, հա՛յ։ Գումար, գերք,—վա՛յ, վա՛յ։

Գլուխդ պաղ, փորդ թուլ, ոտքդ ոտք պահեցի՛ր, բժիշկ եղար գնացիր։

Գործքդ արու, խօսքը էգ պէտք է։

Դարբինին դանակ չելլար, չուլհակին ալ պատանք։

Դէլլ մը թան, կ'արժէ տաս կով կթան։

Դուն դիս պահէ պօղչաի մէջ, ես քեզ պահեմ պաղչաի մէջ։

Դրացիդ խաղաղ, ուսնդ ալ խաղաղ։

Եատը գնալով գալով բարեկամացաւ, բարեկամը չի գնալով չի գալով եատ սգաւ։

Եթէ հոգաս բուրատան, եթէ չի հոգաս մացառատան։

Ես ալ քու Աստուածովդ կ'ապրիմ։

Ես բրդեցի բրդեցի, Նա կերաւ և ուրացաւ։

Ես կ'ըսեմ մախաթ, դուն կ'ըսես Քոխաա, բանը կ'ելլայ սախաթ։

Երկինքէն մեծ քար մը կախուած է, ծնողացը չի հնազանդողին կ'իյնայ գելլուն։

Զատանց սիրուն, մօտանց խիրուն։

Զաթիկն եկաւ չուլիմ կապայ, ա՛վ որ կ'ընէ ինձի արայ, անոր կ'ըսեմ հաճի պապա։

Զօտակ չունեցողին տերը մէկ, ունեցողին հազարմէկ։ ԿԱՑՆՏ

ԳԱՒՈՒՌԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ

Մեր գրականութիւնը. — Չորեկ գրականութիւնը գաւառացիներն կը մերժուի.— Ինչ է գաւառական գրականութիւն. — Պէտք է զոյն մշակել։

Գրականութիւն ըսուածը, իր զանազան ձեւերուն տակ, իր հաւաքական ամբողջութեանը մէջ ժողովուրդի մը համազգրական հոգիին և արուեստագիտական մասնաւոր յատկութիւններուն արտայայտութիւններն մէկն է, համայնապատկերը ընդհանրապէս՝ անոր ինքնատուկ բարքերուն, կեանքին, յատկանիշ հոգեբանութեան և նկարագրին։ Այս տեսակէտով ուրեմն, գրականութիւն մը երբ զինքը արտայայտող ցեղին ինքնուրոյն յատկանիշներուն մէջէն չի պրիսմակուիր, չի ցոլար, կե՛ղծ է, զուրկ հարազատութենէ և օրինաւորութենէ։ Այս տեսակէտով՝ գրականութիւն մը այն տեսն միայն ճշմարիտ է, երբ նոյն ժողովուրդին կոյս տիպարը կեանքէն կը բղխի, ու տարբերակ, յատկ ճառագայթումը կ'ելլայ անոր ցոլքերուն։ Տարբեր ազգերու գրականութիւնները ուրիշ բաներ չեն, եթէ ոչ հայելիները ժողովրդային իսկատիպ կեանքին, հանգամանքներուն և արտայայտելու ընդունակութեան ընտրեալ ձեւերուն։ Աւելի հակասող ո և է երեւոյթ, անտարակոյս ծնունդ կ'առնէ հոս ու հոն անգիտակից խարխափանքներէ ու անընտանութենէն չլմտնուն փորձերէ, ըլլալով ընդօրինակութիւն մը և այլասերման տիտանիշներու ենթակայ՝ ուշ թէ կանուխ ցլլաուելու վտանգին մէջ, ժամանակին խիստ պահանջքներուն համաձայն։ Այս պարագային, եթէ ուզենք յատկապէս քննական ակնարկ մը նետել մեր այսօրուան գրականութեան վրայ, անմոռան պատեհութիւնը պիտի ունենանք դժբախտաբար, սեռնելու պատրաստութիւնը վասացած, հեռուկ գրականութեան մը, աւելի զօրաւոր և ամրակուռ գաղափար մը կազմելով վերը ըսուածներուն նկատմամբ։

Անուրանալի է թէ ունինք գրականութիւն մը — եթէ կրնանք այս անունով մկրտել — խառնուրդ մը Ֆրանսկանին, անգլիականին, վերջերս գերմանականին և տակաւին չատերու հետ քիչ մըն ալ մերինին։ Իրականապէս ունինք գրականութիւն մը պատուաստուած այլ և այլ պատուաստներով, փափուկ ծեր ծեքուններով, նեղանքտ, դարավերջիկ կոտրուածքներով կապկող չարժում մը պարզապէս։ Օտարամոլութիւնը մաղ կը մնայ որ անեցնէ մեզ, խանգարելով մեր բնատիպիկ նկարագիրը։ Օտարին անհարկի այս պատուաստումը կեղծ գրականութիւն մը տեղծած է, անօգուտ մէջտեղ՝ ժողովուրդին բարոյականին ծառայելու կոչումին, և վատնգաւոր՝ վաղը աւելի անտարակոյս սերունդ մը երեւան բերելու։ Գաւառացին ա՛յ համ կ'առնէ և ա՛յ ալ կը հոսկայ սա չլգիկ գրականութիւնը, որուն մշակումը մեր մէջ ամանք բան ու գործ ըրած են իրենց համար։ Հիմակ երբ, գաւառացին, լեզուն մասնաւորականութեան մը կազդուրումէն զրկուած, անոր հաղորդակ լրացումին կարօտ կը դառնայ, ամէնէն աւելի, երբ սալոնականութիւն բուրդ թեթեւ մեր գրականութիւնը գրեթէ բոլորովին անկարող կը հանդիսանայ գրական ու բարոյական մթնոլորտ մը շինելու, ո՞վ պիտի լեցնէր այդ պակասը, ո՞վ սա ապիկար, վատուշ գրականութենէն, անոր բարոյական ընթացիկ և անհասատ ձգտումներէն։

Գաւառական գրականութեան հարցով շատ մը գաւառացի գրագէտներ զբաղած են, առանց գրական այս կարդեան հանգոյցը լուծելու։ Մեր մտքին մէջ ցայսոր առաջին հարցումը այս պիտի ըլլայ սպասելիք։ «Ի՞նչ բան պատճառ կ'ելլայ ասկոյն գաւառական գրականութեան առեղծումին»։ Պատասխանը կարծուածին չափ դիւրին չէ։ Առաւելապէս սոսը արգելք եղած է գրական այդ տեսակն իր անհրաժեշտ ընդարձակութեան մէջ ըմբռնուած չըլլալը։ Կան ոմանք որ, գրական ամբողջութեանը մէջ փոքր, ոչ այնչափ կարեւոր պեսոլսութիւն մը, ոմանք բանասիրական տեսակէտով մեկնելով խնդիրը, միայն այդ ձեւերուն տակ երեւան գալու համազօրա կը տեսնեն և ուրիշներ, քիչ մը աւելի առաջ երթալով, իրը հարազատ և գրականութեան տիպը՝ հէքեաթներ, կենդանի պատկերացումներ և այլն կը համարին և գիւղանկարներով ու դաշտանկարներով, ներշնչման ու արտայայտման տարբերութեամբ՝ կ'ուզեն ներկայացնել զայն։ Եթէ ընդունինք թէ գրականութիւն մը ժողովուրդի մը ինքնատուկ կեանքին ու կենցաղին արտայայտումը պիտի ըլլայ, գաւառական գրականութեան և արժանիքի տեսակէտով ալ ամէնէն աւելի կարելի՝ ըլլալը դատուած կ'ըլլանք։ Այո՛, ա և է անհատ չի կրնար ուրանալ ասիկա։

Օտար ա և է գրականութեան հետեւող մը պիտի հաստատէր ինծի հետ թէ իր ժողովուրդին գրական էն հոյակապ արտադրութիւնները կազմող մաս կեանքէն ու ժամանակի խորհելու կերպէն առնուած խոսուն էջերն ու դրուագներն են։ Թերթատեցէ՛ք անգլիական գրականութիւնը, հա՛ն պիտի գտնէք հմայկրանքի անհուն հանգոյզով մը սիրուած՝ Միլթոնի «Վաշէկրօ»ն ու «Բէնեդրսոն», Զարլս Տիքենսի «կողմնդի Գասմբերիլնը», Թավմաս Կրէյի «Գիւղական Գերեզմանատունը» և Օլիվըր Կոլսմիթի «Գիւղը»։ ու տակաւին քանի՞ ուրիշներ, որոնք հակառակ իրենց լեզուին գաւառական, տղատարուած ըլլալուն, կ'սպրին ու պիտի ապրին։ Մրեւնոյն ճշմարտութիւնը մեզի համար ալ մասնաւոր երեւոյթով մը չի՞ ներկայանար արդեօք։ Այո՛, մենք եւս տեսած ենք գաւառացի գրագէտներ, որոնց թիւը վերջին տարիներս պոլսակնէն վար չի մնար, և որոնց արագրութիւնները սրաթով տեսիլներով փաղփան և հոգեգրաւ նկարներով բարեխուն՝ ամէն պարագայի տակ փնտռուած և գնահատուած են ժողովուրդէն։ Ո՛չ ոք կրնայ հակառակիլ այս ճշմարտութեան. վկայ՝ Թլկատինցին, Զիթճեանը, Գեղամը, Գեղանճեանը, Անդրէասեանը, Ծարաբիւնեանը և ուրիշներ։ Ինչո՞ւ ուրեմն երբ մեր բարբառներն մէջ նոր-նոր ծաղիկներ հոսցնել կարելի է, ասոնց և յարմարութիւն ունեցողի մը հանդէպ անտարբեր կենանք ու կանխակալ գաղափար մը սնուցանենք այս մասին։

Երբ հիմակ, աշխարհաբար մշակելու համար նպատակ բարդութիւններ ու ուծանցումներ կ'ընենք, անգարգի պէս բառեր կը կերտենք. խելացութիւնը սենենանք պրպտելու գաւառաբարբառի գանձարանը, ինչպէս որ Արեւելքի գովելի նախաձեռնութեամբ վերարծարծեց կարեւորութիւնը ալեարկեարարին և այդ անտեսուած խնդիրը Գ. Ճ. Դարբինեան յօդուածներու շարքով մը մեզի օրաշափ բանը տայ այսօրուան աշխարհաբարը, չի կրնար նկատուիլ կատարեալ լեզուն՝ ցոյլ տալ չամբողջացնէ պահանջուած բարերու բաժինը, մասնաւորապէս՝ գիտական բառերու զգալի պակասը։ Գաւառաբարբառի հանքը լեցուն է, նրբաճաշակ արտեսով կերտուած բարդութիւններով և զարմանալի ճկունութիւնով, ածանցումներով, գիտական ճոխ բառամթերքով, որոնք առաջին տեղը կրնան գրաւել մեր լեզուին մէջ։ Գաւառացի ակնկալ գրողներ դիտուած է թէ փոխանակ հակացուած չափով իրենց միջավայրին մէջ գրելու նիւթ փնտռելու, տարտամ թափառումներ կ'ընեն հոս ու հոն, առանց իրենց ընդունակութիւնները, հակումներն ու ճաշակը համակերպեցնելու աշխատելու այն ուղղութեան, որուն նկատմամբ երկարօրէն գրուած է ու վիճաբանուած քանիցս։ Անձնապէս գաւառական գրականութեան հարցին մասցուելուն զօրաւոր պատճառներէն մէկը այս կը համարիմ. Ցայսմի է արդէն որ Արեւելքի մեծայարգ Խմբագրութիւնը գրական օգտաւէտ ուղղութիւններ քաջալերելու ամէն կերպ դիւրութիւններ կ'ընծայէ. ուստի պիտի ուզէի կոչ մը ընել գաւառացի գրիչներու որ գիտնական հանգոյցներ մը վերջ փարէին մշակելու տարիկ գրական ծաղիկները արդարացնելով գայլերեան գաւառական գրականութեան։

ՄԵՍՐՈՊ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 107 —

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻՔ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄԱՐԳԻՋԻՆ ՎՐԷԺԹՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դ.

ՏԻԿՈՆ ՏԸ ԲՐԷ-ՀՕԴՐԷՅԻ ԴԱՀԻՃԸ

«Տիկին, կարեւորութիւն մի՛ տաք։ Ճամբան գէշ հարբուխ մը առի. անոր հետեւանքն է։ Խե՛ղճ լիմոր, կ'ըսէ մտովի, Ժերմէնի երեսը նայած միջոցիս։ Մինչ այդ անմիտ յոյսերով կ'օրօրուէի, կնոջս դէմքին վրայ նշմարեցի յեղակարծ տարապ մը։ Հծծիւն մը արձակեց, ձեռքերը մէջքին առնելով։

«— Ցաւ կը զգա՞ս Ժերմէն. ինչ ուներս։

«Տակաւին չէի ըմբռնած... Եւ երբ ըմբռնեցի... Ա՜հ, տիկին, իմ ամէնէն սիրելի թշնամիս չեմ մաղթեր այդպիսի արհաւիրք մը։ Ժերմէն ի՞նչ վշտագին ամօթ մը կը բերէր իր հետ, այն ընտանեկան յարկին տակ, ուր հաւատարիմ սէր մը կը տածէր իր նկատմամբ։ Ալ եւս չէի կրնար խաբուիլ։ Ժերմէնն այնպիսի ցաւերու մատնուած էր որ ընդհուպ ծնունդ պիտի տար իր յանցանքի պտուղին։ Հազարամէկ հակասական մտածումներ՝ զայրոյթ, վիշտ, արհամարանք և կարեկցութիւն իրարու կը յաջորդէին և հրատապ գլխուս մէջ իրարու հետ կ'ոգորէին։ Կարճ կապեմ։ Այդ յիշատակները դիս կը պատանեն։ Իրաւունք չունիմ ձեր համբերութիւնը ապառելու։ Դիշերը մանչ մը ծնաւ և քանի մը րոպէ յետոյ մեռաւ։ Ա՜ռ ալ բարեբախտութիւն մըն էր նմանօրինակ կացութեան մը մէջ։ Կրնամ այդ խօսքը ընել, առանց անգութ ըլլալու։ Կինս տունն էր միշտ։ Ժերմէն ապաքինեցաւ և իր ուժերը վերստացաւ գեղեցկութեան հետ։ Բայց հակառակ իմ տարած ինամքներուս, մեր միջեւ բան մը կար որ չէր կրնար ալ ետ նոքգալիլ։ Ան է կեանքի ու օրուի զոպանակը։ Առաւօտ մը օրերուն մէջ՝ աղջկանը երեսը տեսնել չուզեց։ Կարծես չէր չահագրգռուեր փոքրիկ Մաւլենով, զոր սիրած էր տարեներ։ Աղջիկս իր մեծ մօր տունը մնաց, որ ընկանաբար չէր ուզեր մեր տունը տաք կոխել։ Ամէն օր մօրս տունը կ'երթայի, զաւակս տեսնելու համար։

«— Ինչո՞ւ նորէն քովդ առիր այդ Թշուառական կինը, կ'ըսեր մայրս։ Անգամ մը ներեցիր. ի՞նչ որ է։ Գիտի տեսնես կեանքի նեռ որ չպիտի կրնայ պարկեշտ կեանքի վարժուիլ. պերճանքն անհրաժեշտ է անոր համար։ Ո՛վ որ արբեցած է, միշտ պիտի արբենայ։

«Մայրս շատ լաւ կը դուշակէր։ Սակայն Ժերմէնն անմիջական կերպով չհետեւեցաւ անհաւատարիմ ընթացքի մը։ Անիկա դեռ նոր ապաքինած էր այնպիսի տագնապէ մը, ուր քիչ մնացած էր որ կեանքը վրայ տար։ Բայց իր թեթեւ նկարագիրը տակաւ յաղթող կը հանդիսանար։ Ժերմէնի երեսը կը խնդար, և երբեմն կը լսէի որ իր սենեակին մէջ կ'երգէր։ Չեմ կրնար վերհասու ըլլալ թէ այդ բանը վիշտ կը պատճառէ՞ ինծի թէ հանոյք։ Որքա՜ն կը փափաքէի որ հաւատարիմ կին մը և գորովագութ մայր մը դառնար ան։ Բայց այդ զգացումները մեռած էին իր սրտին մէջ։ Օրին մէկը, Մաւլէնը ան տարի. գորովի արտայայտութեամբ ընդունեց զաւակը, սակայն պատրիկի մը պէս։ Խառնրդ ժամ մը յետոյ Ժերմէն յայտարարեց թէ փոքրիկ աղջիկը, թէեւ խելօքիկ, կը յոգնեցնէր զինքը։ Ու սկսաւ յօրանջել, պառաւակելով թէ գլխուս ցաւ կը զգար։ Մայրական սէրը իր մէջ մեռած կը թուէր։ Սակայն օրերը կը սահէին և Ժերմէնի նկարագիրը կը փոխուէր. ջղագրգիռ վիճակի մը մատնուած, մերթ ուրախութիւն ցոյց կուտար և մերթ կը վհատէր։ Կը զգայի որ իմ քովս կը ձանձրանար Ժերմէն։ Բայց ի՞նչ կրնայի ընել։ Լաւագոյն բնաւորութիւն ու առողջական ակար վիճակ մը ունիմ և ժրաջան կեանք մը վարած եմ։ Ցանցանքը իմս չէ. ամէն ջանք ի գործ կը դնէի, կինս զուարճացնելու համար։ Բայց ինքզինքիս կը խոստովանէի թէ մեծ տարբերութիւն կար իմ և կնոջս միջեւ. ծերացած ու մաշած էի... Երբեմն կը խորհէի թէ աւելի լաւ չէր ըլլար որ ազատ ձգէի զինքը։ Բայց կը կառնէի թէ ի՞նչ յոռի կեանք մը պիտի վարէր ան։ Ուստի սա առաջարկը ըրի իրեն։

«— Կ'ուզե՞ս որ մեր փոքրիկ Մաւը մեր քով ապրի։ Թերեւս անոր պակասը կը զգաս...

«— Ա՜հ, ա՛յ։ Մորդ քով աղէկ է. հոն թո՛ղ մնայ, պատասխանեց Ժերմէն։

«Ցաւորդ օրը, ասն դարձին, նոր ու սիրուն գլխարկ մը կը կրէր։ Հետեւեալ օրերն ալ նշմարեցի որ վայելուչ չրջազգեստ մը և կօշիկներ հագած էր, որոնք առաջնակարգ վաճառատուներէ գնուած ըլլալու էին։ Նորէն գտած էր արդեօք իր կորսուեան պատճառ եղող բարեկամուհին։ Ժերմէնի հետեւեցայ ու տարակոյս փարատեցաւ ալ եւս։ Ամէնէն ասունը կ'երթար դարձեալ։ Ի՞նչ անխոսավանելի նպատակով։ Ատոր վրայ խորհելն իսկ տառապանք կը պատճառէ ինծի։ Հակառակ իմ վեհանձն ներումիս, անդուլ անձնուիրութեանս, Ժերմէն մանաւորակոյս ծնունդ կ'առնէ հոս ու հոն անգիտակից խարխափանքներէ ու անընտանութենէն չլմտնուն փորձերէ, ըլլալով ընդօրինակութիւն մը և այլասերման տիտանիշներու ենթակայ՝ ուշ թէ կանուխ ցլլաուելու վտանգին մէջ, ժամանակին խիստ պահանջքներուն համաձայն։ Այս պարագային, եթէ ուզենք յատկապէս քննական ակնարկ մը նետել մեր այսօրուան գրականութեան վրայ, անմոռան պատեհութիւնը պիտի ունենանք դժբախտաբար, սեռնելու պատրաստութիւնը վասացած, հեռուկ գրականութեան մը, աւելի զօրաւոր և ամրակուռ գաղափար մը կազմելով վերը ըսուածներուն նկատմամբ։

Անուրանալի է թէ ունինք գրականութիւն մը — եթէ կրնանք այս անունով մկրտել — խառնուրդ մը Ֆրանսկանին, անգլիականին, վերջերս գերմանականին և տակաւին չատերու հետ քիչ մըն ալ մերինին։ Իրականապէս ունինք գրականութիւն մը պատուաստուած այլ և այլ պատուաստներով, փափուկ ծեր ծեքուններով, նեղանքտ, դարավերջիկ կոտրուածքներով կապկող չարժում մը պարզապէս։ Օտարամոլութիւնը մաղ կը մնայ որ անեցնէ մեզ, խանգարելով մեր բնատիպիկ նկարագիրը։ Օտարին անհարկի այս պատուաստումը կեղծ գրականութիւն մը տեղծած է, անօգուտ մէջտեղ՝ ժողովուրդին բարոյ

ԱՄՍՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՍԻՐ

Պատերազմի առաջաւորեան այս և յառաջիկայ եղանակին մէջ պատերազմի բիծերը, մանաւանդ կառուցիչներու վրայ, շատ անհաճոյ երեւոյթ մը կը պատճառեն և մաքրաբեր առնիկիները միջոցներ կը փնտռեն զանոնք անհետացնելու համար։ Այդ միջոցներուն մէջ լիմոնի ջուրը մեծ դեր կը խաղայ։ Լիմոնի ջուրով պէտք է թրջել բիծերը և ապա, երբ անհետանան, անձրեւի ջուրով լուալ նոյն տեղը։ Սքնդալէ և սև է մեռաքեղէնէ այդպիսի բիծեր հանելու համար պէտք է այրած սոկորի փոշի ցանել անոնց վրայ և 10-12 ժամ թողուլ այնպէս, բայց որովհետև պատերազմի բիծերը կերպասին մէջ թափանցելով միւս կողմն ալ կ'անցնին, պէտք է որ փոշին երկու կողմին վրայ ալ ցանուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԾՈՎԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱԿԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Թանկ թղթակիցը ուրբաթ օրուան թուականով հետեւեալը կը հեռագրէ Լոնտոնէն.

Քաղաքական շրջանակները դեռ չեն կրնար զգալի ծովակալներու միջադէպերուն, առկայն Լօրտ Պերէսֆորտի համար նպաստաւոր փոփոխութիւն մը երեւան եկած է. լրագիրներու մեծամասնութիւնը թէկ մը հաճեցաւ գործել, առանց այդ ծովակալը լռելու դայն դատապարտելով։ Թայմզի լուրը, նաւերու միջեւ ընդհարում մը առաջ բերելէն նշանին վերաբերեալ, կարծիքներու վրայ անհաճոյութիւնն մը առաջ բերած էր, որուն ենթարկուեցաւ Լօրտ Պերէսֆորտ։ Սակայն երբ մոռնուի, խնդիրը կը փոխուի։ Ռազմափոխներուն և ոչ մէկ օրագրող և ոչ-զինուորական կ'ընդունուի. հետեւաբար այդ տարօրինակ զեկոյցը միայն եղած է նաւատորմին պատասխանի մը կոչմէ՝ Լօրտ Պերէսֆորտը անպատասխանատու մը մէջ թողնելու նպատակով։ Լուրը թէ՝ Թայմզի և թէ Տէյլի Նիւզի ղրկուեցաւ, բայց այս վերջինը չհրատարակեց։ Ծովային նախարարութիւնը հիմա հարկ եղած բոլոր տեղեկութիւնները ստացաւ այդ կոթեցեալ միջադէպին նկատմամբ, որուն համար Լօրտ Պերէսֆորտ բնաւ քննադատելի չէ։ Կը մնայ Սըր Ճոն Ֆիշէրի մի ջադէպը՝ արքունական ընդունելութեան մը միջոցին. այդ ալ մեծապէս չափազանցուած է։ Լօրտ Պերէսֆորտ բնաւ չէ մերժած իր գերադասային՝ նաւային ընդհանուր տոյակոլոին պետ Սըր Ճոն Ֆիշէրի ձեռքը։ Արդէն այդ միջադէպը բուսական ատաղ տեղի ունեցած է. ուստի խնդիր է գիտնալ թէ այդքան ժամանակ անցնելէ ետքը ի՞նչ հարկ կար յանկարծակի երեւան հանել այդ խնդիրը։ Նաեւ ի՞նչու այդ բուռն պայքարը կը մղուի ազատամիտ-լիբերալներու՝ թէեւ էնդուն բաւական տարօրինակ է, սակայն կը հակադրուի Սըր Ճոն Ֆիշէրի ունեցած խիստ մեծ ազդեցութեամբը լրագրական շրջանակներուն մէջ։ Գալով երրորդ միջադէպին՝ Սըր Բիրոի Սքոդրի հետ, ուելի հին, անշուշտ այս վերջինը անիրաւ է, քանի որ անպատշաճ կերպով պատասխանեց իր գերադասելին պաշտօնական հրամանին։ Այս առաւ իսկ Երեսփ. Ժողովին ներբանցներուն մէջ շատ մը երեսփոխաններ Լօրտ Պերէսֆորտը կը պաշտպանէին։

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ նորէն խնդիր եղաւ ծովակալներուն միջադէպին համար։ Ծովային նախարարը պատասխանեց թէ նախարարապետ Պ. Էսքուիթի յայտարարութեանց վրայ աւելցնելիք բան մը չունի։

—Բրեա Ասոսիէյշընն Լօրտ Պերէսֆորտէն հեռագրով տեղեկութիւն ուզեց Կուլ-Հոբ և Ակեայլ մարտանաւերու միջադէպին վրայ։ Լօրտը հեռագրով պատասխանեց թէ ծովային նախարարութենէն զատ ուրիշի հետ չի կրնար հաղորդակցիլ։

ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Գերման նաւատորմին ուղեւորութեանցը մասին դէպի Բանթարան կղզիները, Բոսդ հեռաւելը կը գրէ.— «Ներկայ կացութեան բերմամբ քիչ մը իրաւունցում առաջ կը բերէ գերման նաւատորմին յառաջիկայ ուղեւորութիւնը Ատլանտեան մէջ, վասն զի անգլիական նաւատորմը Հիւսիսային ծով կը գտնուի՝ գերման եղերքներուն մօտ։ Մինչեւ հիմա Գերմանիա ասվրութիւն ունի իր ատմանագլուխին վրայ դրցիններուն կողմէ կատարուած զինուորական համախմբումներուն պատասխանել, իր կողմէ ալ համախմբումներ կատարելով։ Այս սքանչելի սկզբունքը կրկնապէս գործադրելի է, երբ Գերմանիոյ եղերքներուն պաշտպանութիւնը խնդրոյ առարկայ ըլլայ։»

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ պատերազմական նախարարութեան ելմտացոյցին տեղեկագրը Պ. Էրցպէրկէր Թակի մէջ նամակ մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի երեսփոխան Պ. Ժէռվէի յօդուածին առնած իր պատասխանին հետեւանքով՝ Ֆրանքուգերման յարաբերութեանց մասին, Ֆրանսայի քաղաքական մարդերէ շատ մը նամակներ ստացած է։ Առանց մէջ երեք ծրագիրներ կան՝ իբրեւ յարմարագոյն Ֆրանքուգերման մերձեցում մը առաջ բերելու համար։ Աւարիկ այդ երեք ծրագիրները.— Ա. Ալզաս-Լօրէնը Ֆրանսայի վերադարձնել։ Բ. խոստովանիլ թէ 1870ին Գերմանիա յանկարծակի յարձակած է Ֆրանսայի վրայ։ Գ. Ալզաս-Լօրէնը փոխանակել Մառակոքարի հետ։ Պ. Էրցպէրկէր առանց կը պատասխանէ, որ Ֆրանքուգերի դաշնադրութիւնը պէտք է հիմը կազմէ միշտ որ և է մերձեցումի և թէ Ալզաս-Լօրէնն չի կրնար Ֆրանսայի վերադարձուիլ, ինչպէս Բարիզ չի կրնար գերմանական ըլլալ։ Վերջապէս Պ. Էրցպէրկէր կ'ըսէ թէ գաղթային խնդիրները հիմակուընէ կրնան նպաստաւոր կուռուն մը կազմել համաձայնութեանց համար և այդ առթիւ կը յիշէ Բանկո-Բամէրունի սահմանագլուխին նկատմամբ վերջերս եղած կարգադրութիւնները։ Գերման երեսփոխանը ցաւ կը յայտնէ թէ գերման դիւանագիտութիւնը 1904ին առիթէն չօգտուեցաւ Մարոքի գործերուն համար համաձայնելու Ֆրանսայի հետ։ Այդ առիթները ամէն օր չեն ներկայանար։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Անգլիական 270 մարտանաւեր, ինչպէս քանի անգամներ ծանուցուեցաւ, անցեալ շաբթու գործոն նաւաժիններուն միացան՝ Հիւսիսային ծովին մէջ մարզանքներ կատարելու համար։ Ամէն զանք կ'ըլլայ հարկ եղած ընդարձակութիւնը տալու թէ՛ բրիտանական և թէ օտար ջուրերու մէջ։ Անգլիոյ ծովային նախարարութեան գործակատարները Քարիֆի մէջ 75,500 թոն ածուխ դնեցին՝ Քորֆու, Ալպէք (Տանրմարք), Մալթա, Ֆորթ, Ճիպրալդար, Շերնիս, Պէրէնգֆէն, Տրվէնրոտ և Զանթամ երթալիք 27 մարտանաւերու համար։ Ծովային նախարարութիւնը նաեւ 3-4 նաւեր ղրկեց՝ Կալլէի իլիանը Բէպէք տանելիք մարտանաւերուն յատուկ մասը հազար թոն ածուխ փոխադրելու համար. նաեւ շոգեկառքով մեծաքանակ ածուխ ղրկեց զինուորական նաւանգիտները, այնքան որ մինչև հիմա յանձնարարուած կամ ճամբայ հանուած ածուխներու քանակութիւնն է 100,000 թոն։ Մինչեկրոկան ղրկուած կամ Կալլէի իշխանութիւններուն համար դնուած ածուխներէն զատ, նաւային ռազմափորձերուն յատկացուած ածուխներու քանակութիւնը 70 հազար թոն կ'ենթադրուի։ Զայն փոխադրելու համար 8750 վագոնի պէտք կայ, որոնք երբ իրարու կապուին, 43 քիլոմէթրէն աւելի երկայնութիւն ունեցող կառախումբ մը կը կազմեն։ Եթէ ածուխի իւրաքանչիւր թոնի գինը 25 ֆր. հաշուուի, ուրեմն Անգլիոյ նաւային ռազմափորձերուն համար միայն 1,750,000 ֆր.ի ածուխ պիտի սպառի։

Պ. ՊՐԱՅԸՆ

Պ. Ուիլեամ Եէնինկս Պրայըն, որ երբոյդ անգամ ըլլալով Ամերիկայի արտաքին գործերէն Մ. Նահանգոց նախագահութեան ընտրելի նշանակուեցաւ, 48 տարեկան է և Սալէմի մէջ ծնած (Իլլինոյզ)։ Իսլանտայէն Ամերիկա գաղթել բոլոգական ընտանիքէ մը կը սերի։ Իլլինոյզ և Նեբրասքա գաւառներուն մէջ շատ տարիներ իբր իրաւաբան պաշտօն վարելէ ետքը, երեսփոխան ընտրուեցաւ. արդէն իր երիտասարդութեան տարիներուն մէջ այնչափ մեծ համբաւ հանած էր որ պերճախօս տղան կ'անուանէին զինքը։ Ամերիկեան Խորհրդարանին մէջ 1893ին խօսած օրինակելի ճառովը, դեռ 35 տարեկան էր։ Զինքակոյի մէջ ատենաբանութեան ընկերակցութեան առիւ որոշուած ճառովը, Սակարանի գործերով զբաղող հարցուներուն դէմ և 16 առ 1 հակամարտութեամբ արծարծէ ոսկեդրամ պարտաւորուելուն թէր խօսելով շահեցաւ նախագահութեան ընտրութիւնը։ Ցիւռակելի պայքարէ մը ետքը՝ տարեկան 30,000 քիլոմէթր տեղ շոգեկառքերու մէջ անցընելէ զատ և հարիւրէ աւելի բանախօսութիւններ ընելէ ետքը, պարտուեցաւ Մաք Քինլիէ։ Վերջապէս 1900ին ատենաբաններու քաւէները առնելէն ետքը, անդամ մը ևս պարտուեցաւ Մաք Քինլիէ։ 1904ին ընտրելի չընտրակուելով, մեւ երկիրներու ընկերվարականներու հաստատութիւնները ուսումնասիրելու նպատակով ուղեւորութեան մը սկսաւ։ Ամերիկա վերադառնալուն՝ ժողովուրդը ամենուրեք խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ իրեն, և անմիջապէս նախագահութեան ընտրելի նշանակուեցաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱ

Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին օրակարգին մէջ է երկրապահ բանակին նոր գրուած զինուորներուն բաժնին վրայ 5000 հոգի ևս աւելցնելու ծրագիրը, որ կարեւորագոյն մէկ երկու խնդիրներու լուծումէն ետքը ուրբաթ օր, վիճաբանութեան դրուելով առաջին ընթերցումով ընդունուեցաւ։ Երկրապահ բանակը գոյութիւն առնելէ ի վեր տարին 10,000 նոր զինուորներ կ'աւելցուէին անոր վրայ. և 1903ին Պ. Քէօռպէրի Դասկիէնն օրով որոշուեցաւ 15,000ի բարձրացնել այդ թիւը և այս անգամ 5000 ևս աւելցուելով տարեկան 20,000ի պիտի բարձրացուի անոր նոր գրուած զինուորներուն թիւը։ Քառասուն տարուան մէջ՝ այսինքն 1868ին զինուորական օրէնքին հրատարակութենէն ի վեր, երկրապահ բանակին նոր գրուած զինուորներուն թիւը կրկնապատկուած պիտի ըլլայ։ Հունգարիոյ մէջ այս թիւը սկիզբները 12,500 էր՝ այսինքն իր երկրապահ բանակի զինուորներուն թիւին (որ 44,000 է) մէկ չորրորդէն աւելի. մինչդեռ աւրարական երկրապահ բանակին զինուորներուն թիւը 59,000 ըլլալով անոր նոր գրուած զինուորութիւնը ցարդ մէկ չորրորդէն պակաս է։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Քէօլնի մէջ, հինգշաբթի օրը, մեծ արկած մը պատահեցաւ, մարդկային զոհերու պատճառ ըլլալով։ Հենոս գետին վրայ կամուրջ մը կը շինուի, որուն մէկ մասը հեռեռան գացողներուն պիտի յատկանայ. շինութիւնները կը կատարէ Տորթմունտի Ընկերութիւնը։ Նոյն առաւօտ վաթսունի չափ գործաւորներ կ'աշխատէին կամուրջին զանազան մասերուն զեռեղմանը, երբ լաստակերտը, որուն վրայ կեցած էին, յանկարծ փլաւ և ամէնքն ալ գետը ինկան։ Իսկոյն օգնութիւններ կազմակերպուեցան, սակայն գործաւորներէն առանձինդիք խեղդուեցան, վասն զի հակառակ անմիջական աշխատութեանց, կարելի չեղաւ զանոնք ազատել։ Տասերեք գործաւորներ ալ, ծանրապէս վիրաւորուած, հիւանդանոց տարուեցան, սակայն կը կարծուի թէ վիրաւորներու թիւը աւելի չատ է։ Դեռեզերքին վրայ որոնմ՝ լիկ տեսարաններ տեղի ունեցան. զոհերուն կիները, տղաք և ազգականները հոն փութացած էին, ինքզինքնին վերադարձնել իրենց ամուսինները, հայրերը և զաւակները։ Ակնէն պատճառը կը վերագրուի լաստակերտին թեթեւ շինուած ըլլալուն, և արդէն մօտերս պիտի ամրանդուէր։ Մէկ քանի վայրկեան առաջ շոգենաւ մը խարսած էր կամուրջին քիչ մը հեռուն. հակառակ պարագային պիտի փշրուէր լաստակերտին տակ։ Հիմա նաւաշինութիւնը ընդհատուած է։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԿԱՌԱՒԱՆՈՒՄԸՆԵՐ ԻԲՐ ՈՒՐԱԼԱՍ.— Լոնտոնի մէջ տիեզերական վաճառատան մը տէրերը, որոնք աշխարհի վրայ գոյութիւն ունեցող ամէն բան կը վաճառեն, ինքնատիպ գաղափար մը ունեցան, որ անոնց առեւտրական ոգին ստուգիւն ցոյց կուտայ։ Զեղչով վաճառումի մը տարիւ յաճախորդ շահելու համար, զբօսական պատրաստ մասնաւոր կառախումբեր կազմակերպեցին։ Երթեւեկութիւնները չորեքշաբթի օրան Սաուդէմպրդէնի, Բորդոմաութի և Անգլիոյ հարաւային քաղաքներուն մէջ։ Այս փորձը նոր լուսագոյն արդիւնքներ ստաւ երկաթուղիի Ընկերութեանց համար։ Հարկ եղաւ վագոններ աւելցնել Սաուդէմպրդէնէն մեկնող կառախումբին վրայ։ Լոնտոնի կայարանին մէջ սպասող կառքերը անբաւական էին փոխադրելու յաճախորդները և մանաւանդ իգական սեռին պատկանողները որոնք մեծ մասը կը կազմէին։ Երեք հազար երեք հարիւր հոգի Լոնտոն դիմած էին. առանց մէջ անշուշտ զբօսաշրջիկներ ալ կային, կայն իրիկուան կողմ վաճառատան բոլոր ճիւղերը յաճախորդներով լեցուած էին։ Կառախումբերու վագոններուն մէջ կային բազմաթիւ ցուցակներ՝ ցոյց տուող ապրանքներուն տեսակները և գիները։ Շաբաթ օրը Սալզպէրիին, Ռիտինկէն եւայլն կառախումբեր պիտի մեկնեն։

ՏՕՆԵՐԸԸ ՆԵՒ-ՅՈՐՔԻ ՄԷՋ.— Տոքերուն տակաւին զոհ կ'երթան շատ մը մարդեր։ Երեքշաբթի օրը Նիւ-Յորքի մէջ 23 հոգի մեռան. հեռեռելու օրն ալ 8, որով վերջին երեք օրերուն տարապարման տաքէն մեռնողներուն թիւը 54ի հասած է։ Այդ միջոցին ալ երեք հարիւր հոգի, արեւաշարժէ բռնուած, հիւանդանոց տարուեցան և վիճակին բաւական ծանր է։ Մասային խանգարումի ենթարկուողներ ալ եղան չափազանց տաքէն։

ՇԱԲԹԻՇ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԻՋԵՒ. Կնքելիք հիւպատոսական պայմանագրութեան տեղեկագիրը, որուն վրայ իրենց անուան սկզբնատառերը դրած են երկու կողմի պատուիրակները, արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ մասուցուեցաւ Բ. Դրան։ Առեւտրական դաշնադրութեան տեղեկագիրն ալ կը պատրաստուի և մէկ քանի օրէն Բ. Դրան պիտի մասուցուի։ Ինչպէս ծանուցուեցաւ, հին դաշնադրութիւնը, որուն պայմանները երէկ ուրբաթ է, երեք ամիս ևս պիտի շարունակէ, մինչև որ ձեռնարկուի նորն գործադրութեանը։

ՍՈՖՈՒԱԼՄԻ օսմ. Նոր դեսպան Ասըմ պէյ, երէկ, Կայս. Պալատ երթալով իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց և յետոյ պաշտօնատեղին վերադարձաւ Արեւելեան Շեպղենթացով։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ. յուլիս 14ի առնթիւ, այսօր, Բերայի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ շնորհաւորական ընդունելութիւններ պիտի կատարուին։ Գիշերն ալ հացկերոյթ մը պիտի արուի դեսպանատան Թարապիոյ ամարանոցին մէջ։

ՇՈՒԼՏՅԻ դեսպան, որ այսօր արձակուրդով և Բէյսթենէնի չոգենաւով կը մեկնի Կ. Պոլսէն, երէկ Բ. Դուռը գնաց և իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին, որուսքին գործոց Նախարարին ու խորհրդականին։ Դեսպանին բացակայութեանը միջոցին Շուլէյի դեսպանատան գործերը պիտի վարէ Պելճիքայի դեսպանատունը։

ՍԵՐՊՈՒՈՑ դեսպան Պ. Նէնոտովիչ, որ ուրբաթ օրը Արեւելեան Շեպղենթացով Պելգրատ պիտի ուղեւորի, երէկ Բ. Դուռը գնաց և իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց Նախարարին։ Դեսպանը ներկայացուց դեսպանատան առաջին քարտուղարը, որ իր բացակայութեանը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ։

ՍԱՍՈՐԻՆՆԵՐՈՒ Պատրիարք Տ. Իշխանեան Ապտուլլահ, որ Կ. Պոլիս կը գտնուի, երէկ, Բերայի Սասրիներու եկեղեցիին մէջ, բոլոր աղգերականներու ներկայութեանը, հանդիսաւոր աղօթքներ ըրաւ վեհ. Սուլթանին համար, յիշելով Սասրիներուն վայելած կայս. բարեմտութիւնները։

ՍՏԵՓԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Աւստրիոյ ու Իտալիոյ դեսպանները և Անգլիոյ ու Ռուսիոյ դեսպանատանց գործակատարները, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՌԷՆԻՈՅ ընդհանուր Տնօրէն Պ. Ռամպէռ, երէկ, Բարիզ ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ՊՈՒԻՍԼԷԻ օսմ. Նոր դեսպան Ապուլլաք Համիտ պէյ, որ մէկ քանի օրէն իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՄԱՆՍՈՒՌԻՒ հաւատոյ Լոնտոնէն գնուելիք շոգենաւերը քննելու պաշտօն ստանցող Կայս. Թիկնապահ և նաւային գէրիդ Հիքմէդ փաշա, որ անցեալները Լոնտոն գացած էր, երէկ Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

ՀԱՆԳԻՍՈՅԻՆ ՊԱՐՏԵՑԻ վարչական Խորհուրդին նախագահ Պ. Պէռէզ, երէկ, արձակուրդով Լոզան ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԾԱՂԿԱՀԱՆՈՑ.— Ներքին գործոց Նախարարութիւնը տեղեկանալով որ զանազան տեղեր կարգ մը քրիստոնեայ կիներ ծաղկեփոթի պալարներէն և թղթոյ ու չափահաներու պատուաստէն հիւթ առնելով ուրիշին կը պատուաստեն, ինչ որ ըստ օրինի արգիլուած է, ծանոյց ամէն կողմ՝ մեծ ուշադրութիւն ընել, որպէս զի վերոգրեալ գործողութիւնը արգիլուի։

ԱԼՄԱԼԷԵՒԻԼԷՆ կը գրեն թէ քանի օրէ ի վեր տեղւոյն խոզակի գործատուներուն ընդհատուած են. պատճառը այն է որ շերամագոյները հունցի համար գնած են այդ կողմերու բոլոր բերքերը։ Այս տարուան բերքէն հարիւր հազար քիլոն գնուած է քիլոն 16ու կէս դրուշի։ Կէմէլիկի ու չրջկաներու բերքը մայիսի երրորդութեան հետեւանքով թէեւ քիչ է, բայց տեսակը լաւ է։ Հետեւաբար այս տարուան հունտերը ամէնէն լաւ տեսակէն պիտի ըլլան։

ԴՈՆԵՍԱՕԻՆ կը գրեն թէ հունձքը այս տարի խիստ առատ է։ Աֆիոնն ալ առատ է. թէեւ թրթուրներ վնասած ըլլան տունկերուն։

ԻԶՄԻՐԷՆ ստնուած լուրերու նայելով, Այաշլի նահանգին բոլոր այգիները լաւ վիճակի մէջ են և օրթատունկերը հարիւրին տասը պակաս պիտի ըլլայ, վասն զի տունկերը վնասուած են թրթուրներէ։ Թուզերն ալ առատ պիտի ըլլայ։ Նաև բամպակ, ոսլամ և կորեկ։ Նահանգին զանազան մասերէն նոր բերքի գոյի սկսած է հասնիլ Իզմիր։

ՄԱՌԱՏՈՒՅԱՆ.— Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ անցեալ շաբթու պատահած մահերու թիւն է 260, որոնց 2ը՝ կարմրախտէ, 5ը՝ ծաղկախտէ, 18ը՝ թիֆոյէ, 51ը՝ հիւծախտէ, 10՝ չնչղողական գործարաններու հիւանդութիւններէ, և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՎԵՐԱԳՐՆԻՉ տասնին պատժական հիւղը երկ մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Միքայէլ անուն անձը, որ Թոքատլեան Մկրտիչ էֆ.ի գրագիրը ըլլալով, անոր սեպհական դրամը իւրացուցած էր՝ վատնութեան զեղծում գործելով։

ՀՐԱՇԱԼԻ ԽԻՐԸ. — Գահիրէի լրագիրները կը գրեն թէ անցեալ օր Զակազիկի մէջ զարմանալի իրողութիւն մը պատահեր է։ Բազինոյի մը մէջ ալ յանխորդ մը կաղելով կ'ուզէ և չիւը բռնելու միջոցին խիրը նետուելով կը զարնուի մօտը կեցած կոյր մուրացկի մը աչքին։ Կոյրը կը սկսի պոռալ և աչքերէն արիւն կը վազէ։ Խիրը ճարտար բժիշկի մը դերը կատարած էր՝ կոյրին աչքերուն վարդագոյրը պատռելով և աչքերը բանալով։

ՄԻՒՐԱՏԻՒՆԻ ՄԸ ԳՐԱԻԸ.— Անցեալ օր Բերայի Թաղապետական պաշտօնարանին մօտերը կեցած մուրացիկ կոյր կին մը գրաւ բռնեց հոն մէկ չիւը տասը փարայի կազելով ծախող մարդու մը հետ։ Կինը յանձն առաւ անընդհատ քառասնչէրս չիւ կազելով խմել և եթէ չյաջողի 24 չիւին դրամը վճարել, իսկ հակառակ պարագային բնաւ դրամ չվճարել։ Պայմանները ընդունուեցան և մուրացիկ կինը սկսաւ հետզհետէ պարպել կազելով չիւերը, սակայն տասնչորսերորդ չիւը պարպուելուն կնոջ գոյնը նեղեց, չկրցաւ և տասներեքերորդը դժուարաւ բերանը առնելուն սկսաւ փսխել։ Կազելով վճառողը յայտարարեց թէ գրաւը ինքը շահած է, սակայն կինը պատասխանեց թէ փսխելու պարագան պայմանին մէջ չկար և թէ հինգ հատ մնացած չիւերն ալ կընար խմել ու գրաւը չտիւ։ Կազելով վճառողը ակամայ խոստովանեցաւ իր կորսնցուցած ըլլալը և հեռացաւ։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Վերջերս Թոփխանէի կողմը մաքսային վերատեսչութեան քարտուղարներէն Հայրի պէյի տունը գողեր մտնելով բաւական բան չորթած էին։ Անկէ ի վեր Բերայի ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարել կուտար ամէն կողմ՝ այդ գողութեան հեղինակները երեւան հանելու համար։ Առջի գիշերը իմացուելով որ Թոփխանէի մէջ Պարեկ Եահեայի ու Շեֆիի ոստիկանը գողեր կ'երթեւեկեն, իսկոյն հոն խուզարկութիւն կատարել ուզեցաւ, ուր Քեռպիմ, Արթաքի, Հասան, Թանին, Մահմուտ, Օսման Նուրի, Ահմէտ, Մէհմէտ և Հասան անուն վաղեմի չարագործներ ձերբակալեց։ Նոյն ոստիկանը գտաւ գողի գործիքներ ալ գտնուեցան։ Առանցմէ Քեռպիմ գողութեան համար դատապարտուած ըլլալով, անցեալները եկած էր բանտէն. իսկ Արթաքի գողութեան համար թէև կ. Պոլսէն հեռացուցուած էր, բայց մէկ քանի օր առաջ փախչելով նորէն վերադարձած էր։ Կատարուած հարցաքննութիւններով հաստատուեցաւ որ ասոնք ընկերութիւն մը կազմած և զանազան տեղեր գողութիւն կատարած էին, և թէ գողօնները Պոլսոյ կողմը մէկ քանի պարիսիներու կը վաճառէին. նաև թէ ասոնք էին Ֆայրի պէյի տունէն կատարուած գողութեան հեղինակները։ Անցեալները Բերա, Եէնի Զարշը Քարէքիրնա անուն կին մը պահած միջոցին, ձեռքը դաշոյնով մարդ մը մտեցած և ապառնալիքով դրամ պահանջած էր։ Կինը յաղթելով դուրս ելլել, պօռացած էր և չարագործը փախած։ Ձերբակալուած անձերը ցոյց տուեցին Քարէքիրնայի, որ ասոնցմէ Արթաքին ցոյց տալով ըսաւ թէ գաղտնով իրեն տպառնացող անձն է։ Ոստիկանութիւնը առաջ կը տանի քննութիւնները և գողերուն միւս ընկերներն ալ ձերբակալելու համար խստագոյն քննութիւններ կատարել կուտայ։

ՌՈՒԲՈՑԻ մէջ, կիրակի գիշեր, ոճիր մը գործուեցաւ։ Անթաբան Կամիկ, Բարմաք Դարաբ Աղա ճամբի եռեւի խանութը տարաձգգործութիւն ընող, և Սինէմքեոյ բնակող կոչկակար Լուքան կամառա Ռէշմիրեան, նոյն օրը արբենալէ ետքը, Եէնիչէհիրի կողմերը գացին և հոն ալ Դարաքաչանի ու Աբրահամի գինետուններուն մէջ ալ գլուխին տաքցուցին։ Գիշերուան ժամ 5ին Ֆէրքէլիոյի բանկիրը գացին և բանկան զուարճանալէ ետքը իրենց տեղերը վերադարձան։ Լուքան իր տունը գնաց։ Ռիշ ետքը Անթաբան գնաց Լուքանի տունը, ուր երկուքը սկսան կռուիլ։ Լուքան սպառակ մը զարկաւ Անթաբանի, որ դաշոյնը քաշելով Լուքան պարանոցն ու ծնգէն վրայ բերաւ ու փոխաւ։ Լուքան սկսաւ գոյն հալածել, բայց դրանը առաջեւ իյնալով մեռաւ։ Լուքանի կինը՝ Վիրժինի յայտարարեց թէ Անթաբան վեց տարի առաջ ալ վիրաւորած էր իր ամուսինը և սակէ ի վեր երկուքին միջեւ գժտութիւն կար։

ՌՈՒԲԻ Ընկերութեան Ֆոնիժի շոգենաւով այս առաւ. կ. Պոլսէն մեկնեցան ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Պ. Տելան, Տիկինը ու զաւակը. նաեւ Տիկին Լաւար Պէյ Միսիրլի, Օր. Լիւսի և Ալիս Միսիրլի, Օր. Քանվալէ, Պ. ու Տիկին Անթաբան Միքաբ, Տիկին և Օր. Ֆ. ու Ա. Գասապեան, Պ. Ա. Բաբանանոբալօ, Պ. Ժ. Լէմանա, Պ. Լուկար Ռիքցօ, Տիկին և Օր. Սրիկեան, Տիկին և Օր. Թուզէ, Տիկին Պատանաէր, Պ. Սիլօս, Պ. ու Տիկին Ռուէ, Օր. Քլէռ ազ Քարբրօ, Տիկին Արաքսի Դ. Աստուապեր, Տիկին և Օր. Ամանի, Պ. Է. Արբեր, Պ. Վերբվէր, Օր. Ն. Փափազոլը, տէր Տիկին Ժիլ Օշէէա, Օր. Քամբէն, Օր. Թուազօ, Մրս Ֆասլէր, Պ. Ժ. Արանի, Պ. Ժ. Իլլիքօղլը, Մրս Լաւուրա Բալմէր, Օր. Մրլ, Պ. Լաւի Անռաէ, Տիկին և Օր. Քարանէօ Պ. Է. Արանի, Տօքթ. Արզուման, Պ. և Տիկին Կառնիէ, Պ. Հաշամ Օաէան, Տիկին Կասլէօքա, Պ. Ֆրանսուա, Պ. Ժան, հայր Գիլենվընիւ և Գէռթոլա, Պ. Ա. Սդէֆանիէա, Պ. Ժ. Լէլէման, Պ. Ժան Զիվլէռ, Պ. Քանոս Լայլն։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Թիֆլիզի Ներսէսեան վարժարանին շինութեան համար կազմուած Ճանձնաժողովը միշտ նիստեր կը գումարէ և ուսումնասիրութիւններ ու խորհրդակցութիւններ կը կատարէ շինութեան և այլ յարակից պարագաներու մասին։ Ճանձնաժողովը չէնքի մասին իր աշխատութիւնները վերջացուցած է և մօտ օրէն Ռուսիոյ բոլոր ճարտարապետները մրցման պիտի հրաւիրէ։ Վարժարանը՝ Ճանձնաժողովին որոշմանը համաձայն, պիտի կառուցուի երկու յարկով և հազար աշակերտի համար։ Պիտի ունենայ 27 սենեակ դասաւանդութիւններու համար, իսկ 55 ուրիշ սենեակներ՝ իբրեւ դեղարան, թանգարան, մատենադարան, բժիշկներու սենեակ եւայլն։ Նաև պիտի ունենայ վեց հատ զանազան դասլիճներ, ընդարձակ սենեակ մը՝ իբրեւ լոգարան և մարմնամարզի յատուկ տարած մը։ Նախասենեակներու լայնութիւնը պիտի ըլլայ վեց կանգուն. իսկ դպրոցին բակը և շուրջի պարտէզը մասը հազար քառ. ոտքէն։ Շէնքին ճակատը հայ եկեղ. ճարտարապետական ոճով պիտի շինուի։ Այս ծրագիրին կազմակերպութեան գործին մէջ իրենց մասնակցութիւնը բերած են մասկավարժներ, բժիշկներ և ճարտարապետներ, որպէս զի շէնքը օժտուի այս երեք անհրաժեշտ պայմաններով։ Ընդհանուր ծախքը պիտի ըլլայ 190 հազար ռուբլի։ Ճանձնաժողովը չորս ամիս պայմանաժամ պիտի տայ ճարտարապետներուն՝ որպէս զի ներկայացնեն իրենց յատակագիծերը, ուրկէ յետոյ Բիդերպուրգի արքայական ճարտարապետներու ընկերութիւնը պիտի որոշէ անոնց մէջէն ամէնէն յաջողակը և նպատակայարմարը։

ԿՑԱՆ ՄԸ.— Նոր Նախիջեւանի մէջ վերջերս վախճանած է Տիկ. Լ. Պ. Խալիկան, որ տեղւոյն բարեգործական մարմիններուն և բարեգործական հաստատութիւններուն ինչպէս գումարներ կատկած է։ Այդպէս հանգուցեալ Տիկինը իր երկու տունները՝ 40,000 ռուբլի արժողութեամբ, ինչպէս նաև դրամատան մէջ իր անունով ի պահ դրած 20,000 ռուբլին և 7000 ռուբլիի արեւելյանները վրայ ունեցած առնելիքը՝ ընդամէնը 67,000 ռուբլի կազկեր է Ազգին, պայմանաւ որ այդ գումարին 27,000ը յատկացուի իր ազգականներուն և կտակին մէջ լիչուած և որոշուած մասնաւորներու, իսկ 40,000ը չհպագործուի և տոկոսը յատկացուի ազգաքաղաքական մասնաւորներու դպրոցական գործին։ Հանգուցեալ Տիկնոջ կողմէ երեք անձեր կտակակատար կարգուած են։

ԳԱՆՁԱԿԻ ազգայինները, որոնք մօտաւորապէս 25,000 հոգի կը հաշուուին, նկատելով որ իրենց ունեցած այժմեան վարժարանը հազիւ 300 ուսանողներ կրնայ բովանդակել և հետեւաբար տեղի չգոյութեան պատճառաւ նոյնչափ և աւելի թիւով հայ աղջիկներ տարբեր վարժարաններ կը յաճախեն, որոնք են առձեռն միջոցներով ընդարձակել վարժարանին չէնքը, որպէս զի յառաջիկայ տարեշրջանին զգալիորեն ուսանողներուն թիւը բարձրանայ 6-700ի, ինչ որ բնականաբար հասոյթի զգալի տատանումին մը ալ կը բերէ պիտի հանէին վրայ։

ԹԻՖԼԻՍԻ

ՆԱՄԱԿ ԹԼԿԱՏԻՆՑԻԷՆ

Շարգելի խմբագրապետ
«Արեւելք» օրաթերթի

Այնքան անկեղծ ցաւով մը պատմեր էիք մահս Արեւելքի մէջ, որ իրապէս մեռնելու փափաք մը ու նոյն ատեն զբաղմունքն չսոսկալու համարձակութիւն մը ստեղծած եղաք մէջս։ Ես ողջ եմ ապա, Բիւզանդիոնի այն սեսակ իմացում մը ընողը ո՛վ որ էր, բաբեկամ կամ թշնամի, ինձի, հակառակ իր մտադրածին, այն ծառայութիւնը ըրած եղաւ, որ ես ասկէ վերջը աւելի լաւ կատարեմ իմ հանրային պարտականութիւնները։

Պիտի ըսեմ հիմա թէ ազէկ որ ողջմտացիս ու աչքերովս սեսայ թէ իմ շրջանակիս մէջ կատարած պզտիկ ծառայութիւններս բանի կը դրուին եղբօրս անկեղծ լացով մը կը պատմուին։ Երանի՜ թէ մինչեւ իրական ու ստոյգ մահս սա կրթական ու գրական գեղեցիկներուն վրայ ճշմարիտ կարեւորները գուրս գային ձեռքս ու հիմնական գնահատանքներուն տէր մնալու գոհունակութիւնով մը անցնէի գիմադրել իմ մոյսս, որ գիտեմ թէ հոն անձկանօք կը սպասէ ինծի։

Առայժմ շնորհակալ ձեր զգացումներուն համար։ ԱՆԴԵՆԱԿԱՆԸ-ԹԼԿԱՏԻՆՑԻՆ

Խարբերդ, 1908 յունիս 19

Ծ. Խ.—Ուրախ ենք որ կրթական ու գրական գնահատելի արդիւնքներով ծանօթ գրագէտը ինքն անձամբ կը հերքէ խեղկատակ լրտասներու կողմէ իր մասնաւոր մասին տարածուած լուրը։ Անդին ալ նշարէին մ'է օք չէ եկած և, ինչպէս յայտնի է Արեւելքի ընթերցողներուն, ոգեւորութեան ալ չենք հաւատար. այս պառճառներով կրկին անգամ կը շնորհաւորենք լրագրելի Թլկատինցին, որ կենդանի վկայ կը հանդիսանայ՝ մեր գրագէտներն ու բարերարները ողջ եղած ժամանակ յուսահատեցնելու և մեռնելէն առաջ քաջալերելու մեր յոռի սովորութեան, կամ, մէկ խօսքով, «Դնա՛ մեռիր, եկա՛ւ սիրեմ» առակաւոր խօսքին ճշմարտութեան։ Երկար տարիներ և փայլուն յաջողութիւններ կը մաղթենք լրագրելի Թլկատինցիի կրթական ու գրական գործին։

ԱՆԿՈՂՄՆԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ... ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Առաւ, յորդահոս անձրեւներ կը խընդրուէին և օրանք իրարու յաջորդեցին, նպաստելու համար հունձքերու ասաուութեան համար։ Սակայն եղանակիս գլխաւոր բերքերէն մէկը — դպրոցական հանդէսները բարեբախտաբար մթնոլորտային ո և է փոփոխութենէ տակաւ բան չեն կորսցներ. վա՜յ, կարգ մը տարի վարժարաններու դպրոցական հանդէսները. հանդէսներ՝ որոնց մէջ ողբ իրենց ուներեցածը և չատ անգամ չունեցածը կը ցուցադրուին և անխուսափելի տեղեկագիրներով Տնօրէնները կ'ապացուցանեն թէ վարժարանը կայրաւն զարգացումի մէջ է։ Ու տարիները կը բաւարուին, ծնողք կը հրճուին ու... սեպտեմբեր 1ին վարժարանները կը վերաբացուին։

Բայց այս չէր մեր ըսել ուզածը. հաս չէ որ կանգ առնել կ'ուզենք... քիչ մը առաջ երթանք, և եթէ կ'ուզենք, քիչ մըն ալ վեր ելլենք սա Սկիւտարի զառիվերէն։

Պերպէրեան վարժարանին հանդէսն ալ ուտարեցու. ան ալ փակեց իր 908ի տարեշրջանը և տակաւն տասը վրայ չէ որ պիտի ծանրանանք. մեր նկարագրելիքը ամավերջի հանդէսը չէ ապահովաբար, քանի որ օրը օրին գրեցինք արդէն ամէն բան և Պերպէրեան վարժարանի մեր կրթական գործին մասուցած ծառայութիւնները թուելու։ Կէս մը կայ զոր մառանչել մեր իրաւունքն է, պարագայ մը զոր կ'ուզենք հոս պարզել, գաղափար մը տալու համար թէ ի՛նչպէս կը հասկնանք մենք...անկողմնակալութիւնը։

Նոյն օրը հանդէսին միջոցին հանգուցեալ Ուսուցչապետին արժանաւոր Զաւակը, ուրախական դասախօսութիւնով մը օժտուած և «Հաւատք»ի ու «Մանկավարժութեան» վրայ... այնքան հմտալից յօդուածներ գրելու կարող, բեմ կ'ելլէ և իր ողբացեալ հօրը անունով շնորհակալութիւններ կը յայտնէ Ս. Պարիրեաք հօր, Կարապետեան էֆ.ի և դպրոցին նպաստաւորներուն։

Ո՛չ մէկուն տրուած է, և երբե՛ք ներելի ալ չէ կասկածի տակ ձգել անկեղծութիւնը՝ այդ շնորհակալութիւններուն, քանի որ անոնք որ կ'ընդունէին այդ տարիներուն, չա՞ տիրաւունք ունէին, տարմանի՞ էին։

Բայց... աւա՜ղ որ մարդ ենթակայ է միշտ սխալանքի, և այս միեւնոյն սխալանքին — իմա՛ կողմնակալութեան — մէջ ինկաւ Ուսուցչապետին Զաւակը, որ կ'երեւի թէ Մասալ ըսելով միայն Բիւզանդիոն կը հասկնայ, կամ միայն այն թերթերը, որոնց մէջ ինքն և կամ ողբացեալ հայրը յօդուածներ հրատարակած են։

Հարցնենք այժմ Ուսուցչապետին յարգելի Զաւկին թէ վարժարանին տարեկան հանդէսին միջոցին ինչո՞ւ ածականներու կոյտի մը տակ հեծել կուտայ Բիւզանդիոնն և բարձրաբարբառ կը թուէ անոր մասուցած ծառայութիւնները, և չի յիշատակեր մեր միւս օրաթերթերը, ի՞նչու չնորհակալութեան բաժին մըն ալ չի հատներ անոնց։ Արդեօք Պէրպէրեան վարժարանին համար նուազ ոգեւորիչ դրամ և կ'ընէ Արեւելք։ Օգտակարութեան նուազ մեծ բաժին մը ունեցան մեր միւս թերթերը։

«Զիք խոր, ա՛չ հրէշ և ոչ հեթանոսի» կ'ըսէ Աւետարանը. այս աւետարանական վարդապետութիւնը կ'երեւի թէ մոռցուած է յարգելի բանաքննին ճարտի մէջ, այլապէս՝ Ուսուցչապետին Գ. Զաւկին գրածը է՛ ու կը մնա՛յ, ա՛ռոյ և անիրաւ կողմնակցութիւն մը, որ չա՞տ լաւ գաղափար մը կազմել չտար իր մասին։ Իսկ եթէ երբեք Ուսուցչապետին Գ. Զաւակը, կը մերժէ կողմնակցաբար բան ըլլալը, այն ատեն ալ պիտի տարուինք մտածել թէ՝ Բիւզանդիոն իր յօդուածները հրատարակած ըլլալուն համար է որ...

Բայց... passons le déluge! որովհետեւ ամէ՛ն հշմարտութիւն ջսել ու ամէ՛ն քաղ վեր առնելը դրական արդիւնք մը առաջ չբերեր, ուստի մեր հարեւաններէն մէկուն պիտի առաջարկէինք կապակ մը ընել... անկողմնակալութեան դասընթացքի մը հաստատութեան համար։

Բ. Լ.

ՀԱՅՐՄՆԻՔ

ԱԴԱՄԵԱՆ - ՍԱՄՈՒԷԼՕՖ

Երէկ, ժամը 7ու կէսին, Խաղիւղի Ս. Սարգիսեանս եկեղեցիին մէջ վայելուչ չքոյզ տեղի ունեցաւ տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ առանդաւոր փոստաբան Գրիգոր էֆ. Ադամեանի Օր. Գոհարիկ Յ. Սամուէլօֆի հետ ամուսնութեան հանդէսը, կնքահայրութեամբ ծանօթ փոստաբան և փեսին վարպետին՝ Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեանի և ի ներկայութեան երկու կողմի բազմաթիւ ազգականներու ու բարեկամներու։ Արարողութեանց կը նախագահէր Տ. Գրիգորիս Աւագպ. Յովհաննէսեան, իր շուրջն ունենալով Տ. Մկրտիչ Արքպ. Վահապետեան, Տ. Տ. Զաւէն Տէր Եղիշեան, Եղնիկ Պապեան, Գրիգորիս Պալագեան, Պարգեւ Դանիէլեան Վ.ները և Խաղիւղի, Պալաթի ու Իզմիրի քահանաները։ Պակի չարականները ներդաշնակօրէն կ'երգուէին Խաղիւղի Դպրաց Դասուն և երգեցիկ ալոց կողմէ, առաջնորդութեամբ երաժշտապետ Տիգրան էֆէնտի Քիւրեաէճեանի։

Հալուօրհնէքէն վերջ խրատականը խօսեցաւ փեսին տասերէց Տ. Մինասս Ա. քահանայ Պէզաղեան. գիւղին ծերաւնդազարդ ուսգերէցը, որ վեց տարիէ ի վեր իր տարիքին ու տկարութեան պատճառաւ եկեղեցի չէր իջներ, բայց փեսին փոփագին վրայ դեսպակով բերուած էր, իր օրհնութիւնները տալու համար նոր-բասական տղուին։ Զանազանութիւնը կատարեց փեսին տասերէց Սամուէլ Տ. Արիստակէս քշնչ. Հիւսալեան։

Ս. Պսակի խորհուրդէն յետոյ Տ. Մկրտիչ Արքպ. Վահապետեան պարագային յարմար խօսքերով պարզելով տամուսնութեան նպատակը և յիշեցնելով թէ ընտանեկան երջանկութիւնը երկու տարիներու միաբան ու համերաշխ գործակցութեան, գաղափարի, սիրտի ու միտքի միացման մէջ կը կայանայ, թուեց թէ՝ համակրելի փեսին և թէ՝ նորատի հարսին բարեմասնութիւնները և իր շնորհաւորութիւններն ու մաղթանքները ուղղեց նորապսակ տղուին և անոնց ծնողաց ու պարագաներուն, իրենց այս բարեդէպ ընտրութեան և երկու պատուաւոր ընտանիքներու այս ուրախարիթ խնամութեան առթիւ։

Նշեղեցիին խօսքերէն ու ջահերը տարեղջապէս լուսաւորուած և ամէն կողմ գեղեցիկ ու թանկագին գորգեր փռուած էին։ Արարողութեանց աւարտուէն յետոյ բոլոր հրաւիրեալները իրենց յատկացուած տասուսր կառքերով առաջնորդուեցան Ադամեան էֆ.ի բնակարանը, ուր տեղի ունեցաւ ընդունելութիւններն ու շնորհաւորութիւնները։ Թէ՛ եկեղեցին և թէ՛ ան մէջ հրաւիրեալներուն իրենց անձերի հիւրընկալութիւնն կ'ընծայէին Տիրոջ՝ Գրիգոր Մաքսուս Յակոբեան, Վռամշապուհ Սամուէլօֆ և Թաղ. Խորհրդոյ քարտուղար Աւետիս էֆ. Արփիարեան։ Մասնաւոր սենեակի մը մէջ պատրաստած ճոխ պիւֆէ մը տրամադրութեանը տակ դրուած էր հանդիսականներուն, որոնք մինչեւ լոյս պարեցին ու զուարճացան, իրենց խնդակցութիւնը յայտնելով այս առթիւ։

Երկու շնորհալի փոքրիկ օրիորդներ և պարան մը՝ Օր. Անալիս և Պ. Ժիրայր Թ. Քէրէստէճեան և Օր. Շաքէ Վարդապարիկ կիւլպենկեան հայերէն ու ֆրանսերէն սիրուն ողերգներ կարդացին, շնորհաւորելով ամուսնակոն այս գեղեցիկ հանդէսը։

Հրաւիրեալներուն մէջ կը դանուէին փեսին մայրը՝ այրի Տիկին Կալինիկէ Ադամեան, փեսին քոյրը՝ Օր. Բուբուլ Ադամեան, Տէր և Տիկին Ա. Փոփոդեան, Մերիկան և Տիրան էֆ.ք Ղազարոսեան, հարսին ծնողքը՝ Տէր և Տիկին Յովհաննէս Սամուէլօֆ, Տիկին և Պ. Սամուէլեան, Օր. Թագուհի Մանուկեան, Տէր և Տիկին Լեւոն Սաքիսեան, Տիրոջ Վռամշապուհ Սամուէլօֆ, Տէր և Տիկին Գրիգոր Օվանէսեան, Տէր և Տիկին Անան Աբրահամեան, Տէր և Տիկին Երուանդ Քէսէեան, Տիկին և Օրիորդ Մէրեան էֆ. Մեսաք, Տիկին և Օրիորդ Կարապետ էֆ. Մեսաք, Տիկին, Օր.ք և Պ. Աղնուար. Տիկին, Օր. և Պ. Սալաթեանց, Բագարատ էֆ. Արթինօֆ, Աբիկ էֆ. Մանասեան, Հայկ էֆ. Ղազարոսեան, Տօքթ. Սարէն Սալաթեան, Օր.ք Արաշեան, Թադէոսեան, Օր.ք և Տիրոջ Զարպանէլեան, Տիրոջ՝ Գարեգին Քիւրեան, Տէօվլէթեան, Բրիսքինէ մայրապետ Փափազեան, Ռեթէոս էֆ. Թադէոսեան, Սարգիս էֆ. Խորասանեան, այրի Տիկին Մաննիկ Պապեան, Տէր և Տիկին Գրիգոր Տէօվլէթեան, Տէր և Տիկին Թագւոր Քէրէստէճեան, Տիրոջ Վահան և Լեւոն Պապեան և Օր.ք Պապեան, Խաղիւղի Թաղ. Խորհրդոյ դեր-առենապետ Կարապետ էֆ. Թիրեաքեան և Յակոբ էֆ. Թիրեաքեան, Մկրտիչ էֆ. Ցրէնկեան, Տէր և Տիկին Ներսէս Մէնկէնէճեան, Օր. Հայկանոյշ Էֆմէքճեան, Մասամ Տավիտ Լէոն, Մասամ Ռոտիթի, Օր.ք Վասիլիսա, Տիրոջ Գրիգոր Մ. Յակոբեան և Օր.ք Յակոբեան, Մելքոն էֆ. Նազիկեան, Տիկին Իսկուհի և Օր.ք Լիսէնի ու Աղաւնի Շերինեան, Տէր և Տիկին Յակոբ Զաքէեան, Օր. Սիրանոյշ Հանրմեան, Աւետիս էֆ. Խորասանեան, Աւետիս էֆ. Արփիարեան, Օր. Լիսէնի Տաքէեան, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշեան, Սարգիս և Գրիգոր Վալլեան եղբարք, Լեւոն Տ. Փիլիպոսեան և այլ բազմաթիւ անձեր։

Ադամեան Գրիգոր էֆ. իբրեւ փոստաբան և իբրեւ Խաղիւղի Թաղ. Խորհուրդին ատենադպիր ծանօթ է իր կերթասիրութեամբ ու աշխատասիրութեամբ։ Իսկ Օր. Գոհար Սամուէլօֆ տիպար տանտիկնոջ մը ամէն առաւելութիւնները կը մարմնէ իր վրան։ Նորապսակ զոյգը իրենց մօտաւոր ու հեռաւոր բարեկամներէն շնորհաւորական քարտեր, նամակներ ու բազմաթիւ հեռագիրներ ստացան։ Շնորհալի հարսն ընդունեց նաև չատ մը թանկարժէք նուէրներ և ծաղկեփունջեր։

Մեր շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք այս ուրախ առթիւ։

ԲԻՒՐԱԿՆԻ 27րդ թիւին ամփոփումը. — Աֆիոնի այս տարուան բերքին առթիւ քանի մը նկատումներ. — Ի՞նչ է «Մնսաթի պտակը». — Թթենիներու պատուաստումը.— Նմոյշներ աւետ. Նամակներու. — Աւետ. Բասարան — Գասական Գրոնիկ. — Գալաց մանիֆեսթերսի հրապարակը. — Յորեն և ալիւր. — Ճարտարարուեստական յաջողութիւնն Ամերիկայի մէջ.—Իստոսթ այլ բերքերը — Իզմիրի խոզակը. — Քիմբրեի, ոսիանի, գորգի և ուրիշ հրապարակներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յուլիս 12)

ՆԻԿՈԼԱ ԿԱՅՍԵՐ ԻՏԱԼԻԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ, 11 յուլիս.— Կազէտա տի Վենեցիա կը գրէ թէ Իտալիոյ արտաքին գործոց պաշտօնական ընդհ. քարտուղար Գ. Գալադդին այս օրուան Քարլսպատի մէջ պիտի տեսակցի Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Գ. Իզվոլսքիի հետ, և այդ տեսակցութեան մէջ պիտի խօսին նաև Զարին մօտերս Իտալիա այցելութեան վրայ։ Ինչպէս յայտնի է, Նիքոլա կայսր Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորին Ռուսիա ըրած այցելութիւնը պիտի փոխարինէր Մ-նարեւելիի նախարարութեան օրով, բայց Հռոմի այն տեսնուան ռուս դեսպանը հակառակեցաւ այս այցելութեան, վասնզի՝ ոչ դրացի տերութեանց մէջ զանազան մտնոգութեանց պատճառ կրնայ ելլել ասիկա։ Բայց հիմա կայցելութիւնը բոլորովին փոխուած է և արդի ուսս դեսպանը՝ Մուրավիէվ կամը չտակը փափաքի որ կայսրը այցելէ Իտալիա։ Հետեւաբար Զարին Իտալիա այցելութեան թուականը պիտի որոշուի Քարլսպատի մէջ։

ԲՐԱԿԱՅԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՐԿԱՄԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 11 յուլիս.— Այսօր Բրակայի յոբելենական արուեստահանդէսին բացման առաջին օրը, ցաւալի տեսակ մը պատահեցաւ։ Հանդէսին յանձնախմբը ծաղկեմարտ մը ստրջած էր, որուն մասնակցեցան յիսունէ աւելի կառքեր, ուստի պահան 38,000 հանդիսականներ ներկայ էին։ Արուեստահանդէսին մէջէն կառքերու տասլին չրջանին առեն, եղմեց նախկին նախարար՝ տոքտ. Քոլցիի այրին չքեղ կառքը, որ լծուած էր չորս մատաղ նժոյգներով, զորս կը վարէր տիկնոջ փեսան՝ զինուորական ոպոյ մը, ամենեն սքանչացում կը պատճառէր։ Կառքերուն շարքը երբ կ'անցնէր այն տեղին մօտէն, ուր խռնուած էր հանդիսականներուն մեծագոյն մասը, այս քառաձի կառքին ձիերը յանկարծ խրաչելով ծառացան և կառքը կրկէսին մէջ քշեցին, և հոն ձիերուն մէկ զոյգը բաժնուելով միւս երկուքը, զորս վարողը չէր կրնար զսպել այլեւս, կառքին հետ մէկտեղ կատաղաբար խայտան հանդիսականներուն մէջ, որոնք վանդէն ոտաբեկ կը զատային։ Թերեւս չտեր յաղողէին դէպ ի ետ փախչիլ եթէ իրենց ետեւը, երկաթ թելերով ամրապէս իրարու կապուած աթոռներու շարքեր չգտնուէին։ Բայց և այնպէս նոյն այդ աթոռներու մէջ շարքերն եղան պատճառ, որ խրաչած ձիերը իրենց ամէնի վազքին մէջ, անշարժուեցան կառքին որուն մէջ գտնուող զոյգն է և փեսայ մեծ վարդի մը մատնուած էին։ Այսուհանդերձ այս դժբախտ արկածը 40 զոհերու պատճառ եղաւ, որոնց մէն իր հետաքրքրութիւնը մահուամբը վճարեց և չատեր ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան, մեծ մասը կիներ։ Հանդիսատես կիներէն մարդոներուն թիւը չատ մեծ է։ Մեռնողն է 52 տարեկան Զեկ դերասանուհի մը, որուն քունքը լմնխոխուած է ձիերուն մէկին պատէն։ Այրի տիկին Տօքտ. Քոլցի իր փեսին հետ կառքէն վար նետուած ատեն մարեցաւ ինկաւ. բայց բժշկական դարմանով չուտով սթափեցաւ։ Փեսան ալ ծանր սկրթուելիներ և վէրքեր առաւ տարբերն և կուրծքէն։ Արկածին գլխաւոր պատճառ կը համարեն կառքը վարող անփորձ սպան, որ այդ վառվռուն մատաղ ձիերը կառքին լծած ըլլալով հանդերձ, կառապան մը հետ առած չէր։ Ըսողներ ալ կան թէ ձիերուն կայիք կաղմածներն ալ կանոնաւորապէս ոգուցուած չէին։ Ականատեսի մը պատմածին նայելով, կառքին մէջ կը գտնուէին տիկին մը ու ոպոյ մը, որոնց հետը երկու ծառաներ։ Սպան առանձին կը վարէր չորս նժոյգներուն սանձերը։ Հանդիսականները ծաղիկ կը նետէին կառքին մէջ, և յայտնապէս կ'երեւէր թէ նոր-ժոյգներէն մին, որ շատ կրակոտ էր, սկսած էր զայրանալ։ Այդ ձին էր որ կասղեցաւ նախ, և միւսներն ալ անոր հետեւեցան։ Խուսափը շատ մեծ էր. մանաւանդ կիներուն աղաղակները։ Կառքը տապալեցաւ ու մէջը գտնուողներն ալ տակը մնացին. մօտակայ ոստիներու մէջ, որոնք լեցուած էին հանդիսականներով, ամէն ինչ կործանեցաւ. սեղան, աթոռ և չէր իրար խառնուեցան։ Շատերավտանգ մը խանութին ամբողջ անուշեղէններն ու քաքարները կոխուեցան ու փճացան։ Մէկն ալ կ'ըսէ թէ կառքին վրայ նետուած սեռբանդեն մը նժոյգներէ մէկուն հանդիպելով կասղեցուցեր է զայն։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 13 յուլիս.— Լոնտոնի Սամարանին մէջ գործ չկայ։ Բարիզի Սամարանը գոց ելլալուն հետեւանքով «առպիդառժ»ի արժեթուղթերուն գիները չատ հանդարտ են։ Ամերիկեան արժեթուղթերը կը պահէին չաբաթ օրուան իրենց գիները՝ առանց նոր բարձրացումի։ Անգլիական քոնսոլիտ՝ 87.75, Օսմ. Միացեալ՝ 96.50։ Օսմ. Պանքա՝ 18։ Ռանտ Մայնա՝ 6.12։ Ճարտնական՝ 1901ի՝ 98.75։ Աչիոքն Դոր՝ 84.75։ Քանսաթին Բասիֆիք՝ 169։ Կրանտ Տրանկ՝ 41.70։ Բլն սիվանի Ռէլուէյ՝ 62.75։ Նուենրն Բասիֆիք՝ 152.12։ Սգիլ Քոմ. 41.70։ Սգիլ Բրէֆիէրէ՝ 109.25։ Զիքակօ Միլուօքէ՝ 141։ Նիւ-Եորք Սենդրէլ՝ 107։ Կրանտ Դրունկ Օրտ.՝ 18 25։ Պերլինի, Վիեննայի ու Պուտապէսի մէջ գիները անփոփոխ են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պէլճիքայի Ծերակոյտին նախագահ և նախկին նախարար Մէրօտ Վէսդէլօ կամաց մեռաւ այսօր։

ՌՈՏԵՏԱՄ.— Գերմանիոյ պետական Խորհուրդին անդամ Պ. Սէրլոք այս առաւ մեռաւ ինքնաշարժ կառքի արկածի մը հետեւանքով։

ՊԵՐԼԻՆԱՑ.—Այս տեղի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Աւստրիացի Հէրման հազարապետը՝ իբրեւ զինուորական լրտես։

ՆԻՒ-ՅՈՐՔ.—Պ. Օգլտտաբ նախագահ ընտրուեցաւ Բանամայի։

ԲԱՐԻԶ.—Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին ու Ծերակոյտին նստաշրջանը փակուեցաւ։

—Պատասխանատու Լէգէսանի մեծ խաչը պիտի տրուի Պերլինի ֆրանսական դեսպան Պ. Ժիւլ Քամպոնի։

ԲՐԱՆԱ.— Համալսարանական համաժողովը, այսօր, բացուեցաւ։ Զեկ երեսփոխան Տօքթ. Քրամար կարեւոր ճառ մը արտասանեց, պնդելով անկեղծ համաձայնութեան մը պէտքին վրայ։

ՌԻՇԵՌԻ.— Հունգարիոյ նախարարապետ Տօքթ. Վէքերլէի Վիեննայի մէջ ունեցած տեսակցութիւններուն առեն տարբերուեր է պատուիրակութիւնները յառաջիկայ սեպտեմբեր 25ին գումարել Բէչդայի մէջ։

ՍՈՖԻԱ.— Սպարանէն յանձնաժողով մը պիտի կազմէ՝ նախագիծ նախարարութեան օրով պետական մասակարարութեան հիւղին մէջ գործուած անկանոնութեանց մասին քննութիւն կատարելու համար։

ՔՈՐԻՆԹԱՍ.— Անգլիոյ թագաւորը ալնան այցելութիւն պիտի տայ Տանցիգրքի արքայական գերդուստանին։

ՆԻՒ-ՅՈՐՔ.— Մ. Նսհանգաց ու Վենեցուէլայի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը առեւտրական յարաբերութեանց ալ խզում առաջ պիտի չբերէ, կ'ըսուի։ Մրեւնայն է նաեւ Ֆրանսայի ու Վենեցուէլայի մասին։

ՎԻԵՆՆԱ.— Բրազիլի հասարակական համաժողովին ներկայ էին Կալիֆորնիէն, Խրուաթիէն, Ռուսիոյէն ու Սերպիէն պատուիրակներ։ Ռուսիոյ և Լեհերու յարաբերութիւնները համաժողովին ծրագրին մէջ չեն։ Այդ ծրագիրը ուրիշ կէտերէ կը բաղկանայ։

ՆԻՒ-ՅՈՐՔ.—Քէպէքի քաղաքին ներկայացուցիչները ֆիրմներէն լեղուով բարի գալուստ պիտի մաղթեն Կալլէտ իշխանին, որ ներկայ պիտի գտնուի Քէպէքի հասատատան 300րդ տարեդարձին։ Կալլէտի իշխանն ալ ֆրանսերէն պիտի պատասխանէ։ Մ. Նահանգաց դերնախագահ Պ. Ֆեյրպանքս ծանոյց թէ հիւանդ ըլլալով պիտի չկրնայ ներկայ գտնուիլ այդ հանդէսներուն։

—Օգդովայի թագաւորուհին հրաւիրեց Լորտ Ռոպերդսը որ նոյն քաղաքը այցելէ՝ Քէպէքի հանդէսներէն առաջ։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ նաւային յառաջիկայ ազատմարտներուն պիտի մասնակցին 70 մարդանաւեր, որոնք կարեւոր մարդանոցներ պիտի կատարեն կատարելագործուելու մը պէս։ Ծովային զինուորներ ալ պիտի մասնակցին՝ եղերքները պաշտպանելու համար։

ԹԱՐԻԶ.— Պ. Ֆալիէռ չաբաթ առաւոտ ճամբայ ելլելով երկուշաբթի Բոբէնհակ պիտի ժամանէ։

— Թանքիցի ազատականներու հետ նոր ընդհարումներ կատարուեցան։ Ֆրանսայի զինուորական քննիչ մը սպաննուեցաւ։ Ֆրանսական կառավարութիւնը չորս հազար զինուոր պիտի ղրկէ Թանքին։

ՍԱՆԴԱՆՏԷՐ.— Երէկ, բուռն փոթորիկի մը հետեւանքով, երկու նաւեր ընկղմեցան և 13 հոգի խեղդուեցան։ Շատ նաւեր ալ անհետացած են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Այս տեղի սերպ դեսպան Պ. Միլիչեվիչ կաթուածահար մեռաւ այս իրիկուն։

—Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանատան գործակատար Պ. Պորքլէյ Թէհրանի անգլիական դեսպան կարգուեցաւ։

—Կ. Պոլսոյ անգլիական նոր դեսպան Սըր Կ. Լոսթիր յուլիսին վերջերը Կ. Պոլիս կը ժամանէ։

ՕՌՈՉՏԻ ՊԱՔ ՏՈՒՆԸ

ՆՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բարիզի Լը Մոնիդէօ տէ Պարիզիանը կ'ըսէ թէ Ռանգիէռ յուլիս 4ի թիւին մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

Մէկ քանի լրագիրներու մէջ կը կարդանք թէ «Օռոզտի Պաք հասատատութեանց Ընկերութիւնը» այս միջոցիս կը ձեռնարկէ իւրաքանչիւրը 500 ֆր.նոց 10,000 պարտատուղներու շրջաբերութեան հանուելուն։ Այս տեղեկութիւնը ուշադրութեան առարկայ կ'ընէ վիճելի և յաճախ վէճի ենթարկուած ձեռնարկութիւն մը, որուն առեւտրական առերեւոյթ բարգաւառումը գէշ կը ծածկէ սկարութիւնները և անստուգութիւնները։ Հին գործ մըն է, կէս դարու չափ հին։ Պէտք է խոստովանիլ թէ հնարամիտ և ինքնատիպ յղացում մըն էր միակ տեսչութեան մը տակ համախմբումը վաչկատուն վաճառորդներու։ Նաև Եւրոպայի, Ասիոյ ու Ափրիկէի մէջ հատատութիւնը բազմաթիւ գրատեղեակներու, ուր այդ չրջուն վաճառորդները կը յանձնէին իրենց կատարած վաճառումներուն արդիւնքները։ Այդ արդիւնքներուն ամբողջութիւնը կը կազմէ չահերը այն մեծ չուկային որ կը բաղկանայ «Օռոզտի Պաքի հասատատութիւններէն»։ Եթէ ըսենք որ ինչ է Ընկերութեան առարկան, ձեռնարկութեան անսայլ հանգամանքը ցոյց տուած պիտի ըլլանք։ Զգնդէնք այդ կէտին վրայ։ Միայն գոհանանք ակնարկ մը նետելով վերջին տարեշրջաններու հաշիւներուն վրայ։ Այդ կերպով, նախագահական յայտարարութեանց աւանդական լաւատեսութեան մէջտեղէն, կը հասատատուին Ընկերութեան չահերուն վրդովիչ անկանոնութիւնները։ Առար կարելութիւնը նկարելու գիծը չատ սասսատուն պիտի ըլլայ։ Սեղանաւորական կացութեանը գալով, մէկ քանի ուշագրաւ թուանշաններու պարզ մերձեցումը գնահատման տարրեր առաջ կը բերին։ Տրամադրելի գոյքը, 1903 յունուար 31ին, պահանջելի պարտքէն 898,000 ֆր. աւելի էր. 1904ին 689,000 աւելի և 1905 յունուար 31ին 690,000։ Արդ, 1906 յունուար 31ին այդ յաւելումին յօդորդած էր 1,412,000 ֆր.ի պակաս մը և 1907 յունուար 31ին ալ 1,200,000 ֆր.ի պակաս մը։ Ընկերութեան դրամական վիճակը, որ մէկ քանի տարի առաջ չատ լաւ էր, ինչպէս կը տեսնէք, իր բարեկեցութենէն չատ բան կորսնցուցած է և կարծենք թէ դրամական այդ նեղութիւնը, նոր ազբիւրներ գտնելու այդ տիպողական պէտքն է որ, գեռիներ և անչարժ կալուածներ գնելու մտադրութենէն աւելի, Վարչական Խորհուրդը հարկադրած է դիմելու հանրութեան և հինգ միլիոն ֆր.ի պարտաւորիչ փոխառութիւն մը ընելու։ Պարտաթուղթեր չրջաբերութեան հանելու պարագան մեր պաշտօնակցին՝ Լա Վի Ֆինանսիէռի ներշնչած է սա ընդհանուր խորհրդածութիւնները, զորս չատ արդարացի կը գտնենք։

«Ընդհանուր տեսակէտով կը մտածենք թէ պարտաթուղթեր չրջաբերութեան հանելու իրաւունքը անարժան է զուտ առեւտրական Ընկերութեան մը, որ կրցած է փալուն արդիւնքներ տալ, որուն գոյութիւնը ի հարկէ ենթակայ է բազմաթիւ անստուգութեանց, և որ կրնայ բարգաւաճումն աւելի շատով իմալ։ Պարտաթուղթերու հանգամանքը չի համապատասխաներ այնքան խոչոր վտանգներու ենթակայ նպատակի մը։ Թէև կը հասկնանք որ յանուգն դրամատէրեր առեւտրական նոյն իսկ անհատատ գործերու ձեռնամուխ ըլլան՝ մեծ չահերու ակնկալութեամբ, սակայն մեզի չատ բնական չերեւար այդ կարգի ձեռնարկներու ընծայել մեծ ապահովութեան հանգամանքը որ հիմը պէտք է ըլլայ պարտաւորիչ փոխառութեան մը։»

Կարծենք թէ պարտաւոր ենք համակարծիք գտնուելու այս արդարացի եզրակացութեան, որուն կը յանգինք անկողմնակալութեամբ քննելով «Օռոզտի Պաք Ընկերութիւնը», անոր առեւտրական տարրերուն անհատատուն և դիւրաթեք հանգամանքը, Ընկերութեան առարկային առաջ բերած տեւական անբաւականութիւնները և, վերջին երկու տարիներու գեղեցիկ հասոյթներուն հակառակ, անոր դրամական դժուարութիւնները և յատկապէս դրամական ապնապալի վիճակի մը նշանակալից ակարարութիւնները։

ԶԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՆԿՈՒՄ Յուլիս 30(13 Յուլիս

Օսմ. Գանս. Միացեալ 4 % Գ. Կ. Օ. Ռ.		105 14
Ամէնն բարձր գին	»	105 18
Ամէնն վար գին	»	105 14
Բուլգարի Սրկոթեսի գոց	ֆր.	178 7/8
Ամէնն բարձր գին	»	179 25
Ամէնն վար գին	»	178 87½

ԲԱՆՈՒՄ 1/14 Յուլիս

Օսմ. Գանս. Միացեալ 4 % Գ.Կ. Օ. Ռ.		105 14
» » » ժամ 5ին Գ.Կ.	»	105 14
Բուլգարի Սրկոթեսի	ֆր.	178 7/8
» » ժամ 5ին	»	179 —

Ο Ա Ռ Ի Վ Ր

ԶԱՆԱԶԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Թիւ 194, Կալաթա Սէրայի Կայս. Լիսէի դիմացը

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Յունիս 9/24 երկուշաբթի օրէն սկսեալ մէկ ամսուան համար, վաճառատան մէջ գտնուած ապրանքները չափազանց ժամ գիներով սկսած ենք ծախել՝ դրամական հետեւեալ ցանկին համեմատ.—

Օսմանեան ոսկին	120	դրուշի հաշուով
Անգլիական »	132	» »
Ֆրանսական »	105	» »
Մէճիտիէ	22	» »

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ մեսրաքսայ և բրդէ կերպասներ, տանգէլաներ, հովանոցներ, ձեռնոցներ, էրմակեղէններ և զանազան ընտիր ապրանքներ։ 13—8

ՏՈՔԹԷՆ ՕՖՏՕՐԹՍԷՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԻԱՅՆ

ԻՐԱՊԷՍ

Աժան Ապրանքներ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ

ԹԻՐԻՆԿ

Վ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու վերաբերման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չշնորհող ասմակները ամբողջ տարի մը պիտի կենան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ասմակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունհինգը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի այն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ ասմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ասոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շնորհեն։ Ինչպէս կ'երեւի տարեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տմամակները զանազան տարբերամասնութիւններ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ ասմակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տմամակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ ասմակներուն մէկ մասը չորս թիրաժի յատուկ երեքական կարգի բաժնուած է։ Ցիշեալ կարգաւորեալ ասմակները մէնիրէն 19 դրուշի հաշուով՝ կէս ասմակներուն գինը 36 դրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 18 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 9 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և Կամաւորկան գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ ասմակ գնողներուն հեռեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի ասմակ գնողներուն %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի ասմակ գնողներուն %ին 8, 2001 ոսկիի ասմակ գնողներուն %ին 9, 3001 ոսկիի ասմակ գնողներուն %ին 10, և 10,001 ոսկիի ասմակ գնողներուն %ին 12. ասոնց թիրաժը պիտի կատարուի 1324 մարտ 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և եկամական, հաշուակալութեանց Ատենին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. թիրաժ (Մարտի սկիզբը)			Բ. թիրաժ (Ապրիլի սկիզբը)			Գ. թիրաժ (Մայիսի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. թիրաւ (Յունիսի սկիզբը)			Ե. թիրաւ (Յուլիսի սկիզբը)			Զ. թիրաւ (Օգոստոսի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.մամբ.
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. թիրաւ (Սեպտ.ի սկիզբը)			Ը. թիրաւ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)			Թ. թիրաւ (Նոյեմբերի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. թիրաւ (Դեկտ.ի սկիզբը)			ԺԱ. թիրաւ (Յունվ.ի սկիզբը)			ԺԲ. թիրաւ (Փեբրվ.ի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտ.
1	500000	500000	1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
						750	4000	3000000
						1250	800	1000000
						21600	200	4320000
3500		2070000	3500		2170000	24000		17020000

ՀԱՍՈՑԹ

	Ոսկին 100ին
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար ասմակներուն փոխարժէքը	50,000,000
	50,000,000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100ին
Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
Գնման և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Մայիս

Դշ. 2|15 Իզմէրլի, Սմիռնա, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիւղէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 2|15 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։

Եշ. 3|16 Իզմիր, Գիրէսոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եշ. 3|16 Օտեսա. ժամը 4ին։

Ուր. 4|17 Սեվաստօպոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 5|18 Օտեսա. ժամը 10ին։

Շբ. 5|18 Տարտանէլ, Միթիլին, Իզմիր, Գիրսա, Հայդար Մէրսին, Խաքէնտերուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Յաֆա, Բոսա Սարա և Աղեքսանդրիա. ժամ 4 առաջ։

50—9

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԼԻՑՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ազդ.— Տասը հազար քանթար երկայն յարդի (օր տաման) և տասը հազար քանթար մեքենայով կարուած յարդի նուազագոյնը պիտի կատարուի 1908 յուլիս 10/23ին, կէս օրէն ետքը ժամ 2ին (6½ին, Ը. Թ.), Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, Վոյվոտա փողոց։ Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ այս նուազագոյնին, կրնան պայմաններուն տեղեկանալ, դիմելով Ընկերութեան կեդրոնական վաճառատունը։ Տասն օսմ. տոննի գումար մը պէտք է ուանդ ձգել Ընկերութեան Սնուցկը, նուազագոյնին մասնակցելու համար։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 8 յուլիս 1908 10—5

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆՈՒՐ ՊԱՆՔ-ՇԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԶԱԼԱԲԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆրանկ, ամբողջովին վճարուած

Պահեստի գումար 38,000,000 ֆրանկի չափ։

ԴԻՒԱՆԱՊԵՏ ՊԱՇՏՕՆԵՈՒՆ

Վճարումները օսմանցիներու ըլլալու են։ Ցեկաւն զրաւէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիճար Պանք-Շէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սովորական կընայ ուշադրութիւն դարձնել գումարներու մասին, որոնք 15 օր առաջ չեն։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան եռ տասնեակ ամէն տասն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան եռ տասնեակ դրաւորելու ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութիւնէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3 օր 100–150 ոսկի գումարի համար
5 » 151–200 » » »
10 » 201–500 » » »
15 » 501–1000 » » »
30 » 1001 և անկէ վեր » »

Վիճար Պանք-Շէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուղղուած ատեն վճարելով տեղուոյն պարտնատիրոջ գումարը։

Վիճար Պանք-Շէրայն խնայողական գումարը պարունակող տեղեկագիր մը կը յանձնէ տնչարարական տնտունով, բայց այդ պարագային. նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) մեր իրաւունք ունի գրամբ քաշելու։

50—43

Եկայողական Սնուցկին զատ, Վիճար Պանք-Շէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կոխմ.երու երթեւեռ.

1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՑԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Ս Ր Թ	Կոխմ. 622 Ապր. եւ Ճմր. Առաւ.
Կայարան	
Գոնիա	մկն. 11 —
Գաչին խան	11 31
Զումրա	12 15
Արբզ Էօրէն	12 43
Մանասասն	1 22
Գարաման	ժմն. 1 43
	մկն. 1 58
Սիտրէվա	2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ	4 14
Ալանա	4 50
Էրէյլի	ժմն. 4 15
	մկն. 4 45
Գուլիուրլու	ժմն. 5 —

Դ Ա Ր Զ	Կոխմ. 621 Ապր. եւ Ճմր Իրիկուն
Կայարան	
Գուլիուրլու	մկն. 5 20
Էրէյլի	ժմն. 5 38
	մկն. 7 20
Ալանա	7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ	8 33
Սիտրէվա	9 11
Գարաման	ժմն. 9 32
	մկն. 9 55
Մանասասն	10 24
Արբզ Էօրէն	10 57
Զումրա	11 30
Գաչին խան	12 06
Գոնիա	իրիկուն ժմն. 12 35

50—40

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1292 Զրգաբ 2|14 ԲԼ 1320 Ակտեր 20 թուականի Ցեղմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նաղլը խան, Հէղուէն փողոց, թիւ 16, Քօրէրթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Գալիա, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ճամիի հրապարակ.

Գալիա, Մ. Ի. Սասաք, Շէյխ Խալիլ Իսլամ խան, Պանէի Գարու թիւ 20։

Գալիա, Ապաի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։

Գալիա, Գ. Ս. Այմէլոզլու, Էմին-Էօնիւ, Պանէի Գարու, Դշմիր փողոց։

Գասրգիւղ, Ալեքսանդր Անտոնիատիս չուխայի հրապարակ։

Գասրգիւղ, Մ. Ա. Ցինդրիս, Մուտա հասանէսի։

Գեօյիւքէրէ, Մ. Ա. Ցէմարքի։

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց

Շիշլի, Մ. Է. Ռասի, Գեօյիւքէրէ հասանէսի, թիւ 137։

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիլեանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան։

Մեծ Կղզի, Բէյօղլ ԷՖ.։

Մարմարիտ, Մ. Ա. Անկելիսէս, կայսրանի հրապարակ։

Սան Սթէֆանօ, Բէյլէճեան ԷՖ.։

17 Դիմումներ ընդունելութիւն Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց ամրութիւնով ամբողջ գնահատուած են, որ ուրիշներու ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լաւ Սինկէրի մեքենայ ունած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքնդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Գալաթա Սէրայի դիմաց։

Կադըքէօյ 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռաս.։
) 2. Բրամվայի կայարանին դիմաց։

Գալիա) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Գալաթիա, Բրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։

Սկիւտար) Ջարը Գոյը, թիւ 120։

Դասերը և հրահանգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։

16 50—32

ԹԱՄԱՍ ՕՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Գոլսոյ եւ Օպէսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիտ	4311	Հիսարլիք	1531	Մարմարիս	3709	Սարիգ	1119
Ալէքթ	3607	Տամէնս	938	Հիսարս	3720	Մրգաս	3557	Տիրիս	1735
Անէլլս	1541	Տարս	2383	Հարտիգ	1600	Միլս	1057	Սիլվիս	119
Ամիտաս	2377	Տրաբզ	1718	Հումտեղ	595	Մանդէսէլլս		Սիմէս	1203
Գալաթիս	1822	Տիգնամս	504	Իզմիս	2354	Մուսթիլլս	3419	Փասաս	1323
Գարամանս	1264	Էրգզ	3464	Իզմիս	5540	Նէգրս	1938	Թ. Ռուիլզն	1546
Գլէֆիլս	4481	Էլեազգաս	1520	Ճիւնս	1080	Օսմս	4100	Բոզքս	3327
Դէլիս	1271	Էրզրում	1841	Քէլէս	1058	Ռէվիզիս	4086	Թուլեաս	1470
Գալիբոս	1837	Ֆէթս	954	Քէսրիս	2807	Օրլուսաս	1525	Օւզբիս	242
Գաբէս	1244	Ֆինիկս	1828	Հոշիս	1700	Բուլէրմս	1637	Վանզ	1914
Գոզզ	1094	Ֆլամինիգ	842	Լէս	1058	Բոլս	510	Վէլս	1589
Զիրգաս	2729	Տրապիզոնս	4582	Լէբանիթ	2272	Ռիբալիս	3329	Վանգիուզ	2391
Մոսէթ	1831	Կուլիլէ	3060	Լիվանս	1648	Ռիսնաս	1553	Եէս	1350
Գալաթաս	4235	Կիլիգանս	1148	Լարէնդ	3131	Բուլս	1613	Զէյս	1200
Գանիս	2905	Կոզ	1011	Մալս	724	Բանէս	1789	Թորս	
Գորս	895	Ցրզանս	1695	Մարինիս	1273	Բաղտրիս	136	Մուսան	

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս եղած են.

Միխաս չոգենաւը, նաւապետ Թորբ։

Լորենցո չոգենաւը, նաւապետ Կրէչաս։

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուին.

Թոֆիս չոգենաւը, նաւապետ Ֆարն։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՋՕՏ

Թիւ 22–24, Քրիլիք Միւսէֆ խան, Գալաթիա 10 50—50

Khedivial Mail Line

(Քէսիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերք

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը

Գոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Բրենս Ապպաս չոգենաւը, նաւապետ Ռուիսէմ, կիրակի, 12 յուլիս 1908 (Հ. Ե.) կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ, իսկ երեքշաբթի, 14 յուլիս 1908 (Հ. Ե.) կէս օրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Գիրէսոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Մեհզաթի չոգենաւը, նաւապետ Տամիր, յուլիս 18ին Կ. Գոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դեպի Կէլիպոլը, Տարտանէլ, Միթիլի Իզմիր, Սուգրզ, Հասդրա, Մերսին, Խաքէնտերուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Յաֆա, Բոթթ-Սարա և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, քարտիին վրայ, Մէյմէնէճիլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Գոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՓՏԵԱՆ ԵՒ ԱԼԵ.

Ն. ԲԱՓԷ ՍՐԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լիսեանի համար 248.35 ֆր.
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիրէի համար)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գոլսոյ Կալին՝ Թոփհանէ գրասենեակը վրայ։

15 50—8 Բ. ՌԷՊՈՒԼ

ԹԼԱՆ

Խազինեի Խասսա Շահանէ

Խազինէի Խասսա Շահանէէ մինչեւ սա օլունանաց մասանրոլ սալշրուր վէ սարիէ մէվգէլի մինանգասաս վրայ օլունաղընասն շէրթիթը միթիֆիրիսը տալմագ վէ միւնագասաս սարիլ օլմագ իսթէնիլէրին եւլեզէ ան նիսպէթինէ թէէմինաթ ազչէսին վէ նա միւթէպեր քէֆիլէթինամէի միւսաբարէսի սասաթ օնա գասար Խազինէի ֆէլիւէի միւշարիւէյնասա կելմելերի իլան օլունուր։

Թիւ 28 հազիրան 324 3—1

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.— 1904ի օսմ. 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը այդ թուականին ուտարող թիւ 4 կարգին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կէշէնիներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ միջօրէէն յետոյ, բայի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուականիր պարտատերներուն ընկերացած կարօնիներուն փոխարէն, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարուելու համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնուսկը, Ղալաթիա։

Ազդ.— Մաքսային 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը այդ թուականին ուտարող թիւ 11 կարգին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կէշէնիներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բայի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուականիր պարտատերներու ընկերացած կարօնիներու փոխարէն պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնուսկը, Ղալաթիա։

Ազդ—1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուտարող թիւ 24 կարգերէն, ինչպէս 316 յուլիսի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ չտուած պարտաթուղթերուն ամորթիները պիտի վճարուին Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կէշէնիներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ ժամը 2½ կէս օրէն յետոյ, բայ ի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուականիր պարտատերներուն ընկերացած կարօնիներուն և ամորթի պարտաթուղթերուն փոխարէն, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնուսկը, Ղալաթիա։

Ազդ.— 1901-1905 օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուտարող թիւ 6 կարգերէն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կէշէնիներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բայի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը 10էն մինչեւ կէս օր։ Թուականիր պարտատերներու ընկերացած կարօնիներու փոխարէն ընկալագիր մը պիտի յանձնուի, որ իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ վճարման համար պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնուսկը, Ղալաթիա։

Կ. Գոլիս 30 յունիս 1908 13—6

Գրամ եւ Սէր

ԶՈՐԲՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐԸ

Ը.

— Այդ կառապանին նկարագրած մարդը բաւական կը նմանի ուշի որ ձեր գրասենեակին մէջ գտնուող մարդուն...

— Կը սպասէի այդ խօսքին. Էմիլ Կոնտինէի համար կ'ըսէք, այնպէս չէ՞։ Սիրելի պարո՛ն, ձեր սեւեռուն գաղափարն ունիք։ Այդ խօսքը ընկնելուդ վրայ այնքան վստահ էի որ կառապանէն խնդրելի քանի մը վայրկեան սպասել նախասենեակին մէջ։ Էմիլ Կոնտինէին ալ կոչնագիր ղրկած եմ, ժամը երկուքին ներկայանալու համար։ Ժամը երկուքը քառորդ անցած է. հոս ըլլալու է։ Օկիւսթ Ֆառանը յայտարարեց թէ հազար մարդու մէջ պիտի ճանչնար իր յանախորդը։ Մէնէնոն սենեակին մէջ ձգե՛նք զանոնք։ Ի վերջոյ պիտի նշմարեն զիրար։ Տեսնե՛նք կառապանը պիտի ճանչնա՞յ զանի։ Առարկութիւն ունի՞ք, սիրելի պարոն։

— Ոչի՛նչ։

— Ուրեմն նորէն պիտի հարցաքննենք Օր. Մորան-Գուասիէրը, ըսաւ դառնալուը, հրամայելով որ մանկամարդ աղջիկը ներս բերուի։

Մարթ ներս մտաւ ուժգոյն դէմքով։ Գարշ արդուզարդ մը ըրած ըլլալով հանդերձ, ապաւորիչ երեւոյթ մը ունէր։

— Նստեցէ՛ք, օրիորդ և լսեցէ՛ք որ վայրկեանը հանդիսաւոր է։ Անարարկոյս վերջին անգամն է որ կը հարցաքննեմ ձեզ իբր վկայ։ Բալանդակ ճշմարտութիւնն ըսէ՛ք ինձի, որովհետեւ ձեր խօսքերէն կախում ունի ապագանիդ։

Մարթ ամաւ չեշտով մը պատասխանեց.

— Կը խոստանամ բովանդակ ճշմարտութիւնն յայտնելու։ Հարցայ որ իմ լսելութիւնս ա՛յն միայն ինձի՝ ալ և ուրիշին ալ պիտի վնասէր։ Աւելի լաւ է խոսովանիլ կարգ մը բաներ, որոնց վրայ մարդ կը չինկին։ Պարոն հարցաքննիչ դատաւոր, հարցաքննեցէ՛ք զիս. պատրաստ եմ պատասխանելու։

Զսփաղանց զարմացած, և Մարթի լեզուէն նեղացած, Գ. ոը Գուա Ֆէրրան ըսաւ.

— Օրիորդ, առաջին անգամն է որ լաւ արամադրութիւններու մէջ կը տեսնեմ ձեզ։ Ուրեմն հաճեցէ՛ք պատասխանել որ հարցուցին թէ ո՞ւրկն իրիկունը ի՞նչպէս անցուցիք ձեր առանը։

— Պարո՛ն, նախ ձեզի ըսեմ թէ ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուէի ծնողքս մահէն յետոյ...

— Օ՜հ, կ'աղաչեմ, ըրեղեղէն չսկսինք։

— Այնպէս պէտք է ըսել, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը, խօսք նայուածք մը ուղղելով դատաւորին։ Եթէ անցեալին իրողութիւններէն տեղեկութիւն չունենաք, բան մը չպիտի հասկնաք ներկայէն։ Այդ խոսովանութիւնը դժուար է, և կ'ապահովցնեմ թէ դուարթ տրամ մը չէ որ կ'ընեմ։

— Լա՛ւ. խօսեցէ՛ք. մարկ կ'ընեմ։

Գ. ոը Գուա-Ֆէրրան թիկնաթոռին մէջ կծկուեցաւ ձանձրացող մարդու մը երեւոյթով, որ ուրիշ բանի վրայ կը խորհի. բայց իրողութիւնը սա էր որ ուշադրութեամբ մարկ կ'ընէր Մարթի խօսքերը։ Մանկամարդ աղջիկը պարզ և տրամայոյզ կերպով պատմեց ամէն բան և նոյն իսկ համեստօրէն յայտնեց Ալպէր Մարիզի նկատմամբ ունեցած սէրը։ Վերջապէս հասաւ աղեալի գիշերուան. ո՛չ մէկ մանրամասնութիւն զանց չըրաւ։ Երբ պատմութիւնը ուտարեց, դատաւորը փութաց հարցնել բարեացակամ չեշտով մը.

— Ինչո՞ւ համար աւելի առաջ չխօսեցաք։ Ձեր երկարաւոր լռութիւնը, թէև պատուաբեր խղճահարութիւններէ թելադրուած ըլլայ, սակայն ամէն ենթադրութիւն ընել կուտայ։ Այսօր բոլորովին տարբեր կ'երեւայ ձեր դերը։ Դուք անմեղ և անգիտակից պատճառն եք այն առաջին, մինչ կը կարծուէր որ աւելի գործօն դեր մը կատարած էիք անոր մէջ։

Մարթի վերջին յայտնութիւնը ապահոված էր դատաւորը։

Մանկամարդ աղջիկն խօսքերէն պայծառօրէն և յայտ կուգար թէ Լիւսիէն Ռիշօ բաւուն տէր մը կը տաներ Մարթի նկատմամբ, որ նոյնպէս ծայրայեղ սիրով մը կը պաշտուէր Ալպէրի կողմէ։ Դատաւորին կարծիքով՝ գործը շատ պարզ էր։ Ալպէր, դերասանուհիին բաժնուելի լեռայ, Մարթի տան շուրջը թափառած էր, ուր տեսնելով որ մանկամարդ աղջիկն կ'ընկերակցէր Լիւսիէն, նախանձէն մոլեգնած, սպաննած էր զանը։

— Լոյսի պէս պայծառ է ասիկա, մրմնջեց Գ. ոը Գուա-Ֆէրրան։

Ցեռայ Մարթի և փաստաբանին երեսը նայելով, բարձրաձայն ըսաւ.

— Օրիո՛րդ, թերեւս Գ. Բիէրֆօն հարցում մը ընէ ձեզի։

— Ո՛չ, բան մը չունիմ հարցնելիք։

— Ուրեմն հաճեցէ՛ք կարդալ և տարգրել ձեր վկայութիւնը։ Ցեռայ